НУХЭРШНИ ШАМТАЯА ХӨӨРЭЛДЭХЭНЬ

ХОНИШОН

Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишон Гамиля ГАРИФУЛИНА

Би энэ нэрэ багаhаа хойшо хүндэлжэ ябагша хүм. Хонишон гэжэ дуулахадаал, тэрэнние зориг ехэтэй, номгон даруу зантай, сэбэр сагаан сэдьхэлтэй хүн гэжэ hанагшашье hэм, мүнөөшье hанадагби.

Хорин табан жэлэй урда тээ үргэн дэлюун Хэжэнгэ голдо нютагжахадаа арайхан гэжэ найматай байгааб. Шэрүүн шанга дайнай үедэ фронт дээрэ абаяа алдаад байхадаа, табан жэжэ үхибүүдэй аха заха болоходоо эхэдээ туhалха, ажал хэжэ хүдэржэхэ гээшые бага зэргэ үзэгдэhэн юм. Тэрэ үедэ нютагай зоной дунда хонишод гэжэ ехэл хүндэтэй, ажалша бүхэриг хүнүүд ябагша бэлэй. Буряад ороноймнай аха заха уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараев тэдээн тухай хэды hайхан шүлэгүүдые найруулдаг, уран гоё үгэнүүдээр түүрээдэг hэм. «Хонишон Дари» гэжэ шүлэгыень мүнөөшье мартагшагүйб.

Колхозой хонид хурьгалба:
Хонишон Дари баяртай.
Гараhан бүгэдыень тэнжээбэ,
Гансашье түлыень гээбэгүй.

Иигэжэл ажаллаха, иимэл магтаал хайрада хүртэхэ гэжэ хүсэдэг, эхэдээшье hанаhанаа хөөрэгшэ бэлэйб. Буржагар хөөрхэн хурьгад соо ороод, хушуун дээрэхэнэнь эльбэхэжэ, хоолой доронь маажахада үдэрэйшье үнгэрхэнь мэдэгдэхэгүй. «Хулай, хулай» гэжэ байгаад, хонидые бусаахада ямар урматайб. «Хүлэйнгөө дүрөөдэ хүрэхэлөөр хонишон болохош» гэжэ эжынгээ өөгшөөдэгые мартаха аалши.

Хуби заяан гээшэ тиимэ байдаг юм гү, үнэхөөр лэ хонишон боложо ошогдобо. Мүнөө энэ нэрэ олоhоор арба гаран жэл бологдобо. Тусхай отара даажа абаhаарни дүрбэн жэл үнгэрхэнь. Теэд энэ мэргэжэл олоhондоо баяртайб. Отара даажа абаhан сагhаа хойшо зуун хонин бүриhөө зуу, зуу гаран хурьган жэл бүри түлжүүлэгдэжэ, совхозой hүрэгтэ табигдаа. Ерэхэ жэлдэ—түрэл Совет засагайнгаа ойн баярай жэлдэ энээнhээ дутуугүй гараха байhандаа этигэнэбди. Намтай суг ажалладаг бэрхэ хонишон Шима Ванжилова энээндэ этигэнэ. Хонид тарган. Тэжээл бэлдэгдэнхэй. Зоригшье байха.

Һаяхан Анаагай совхозой суута хонишон Ойдоп Тапхаевич Тагаров манай отарын байра байдалые хаража ошоо. Энээн тухайгаа hаяхан республиканска газетэнүүдтэ гаргаhан бэшэг соогоо дурдана hэн. Мүнөө түл абалгын түлэг захалхаяа байхада иимэ хөөрэлдөө үүсхэhэндэнь баярланаб. Хүн бүхэндэ ямар нэгэн онсо арга дүршэл байдаг ха юм даа. Тэрэнээ андалдаха гээшэмнай аша үрэ ехэтэй байхань элитэ.

Теэд би юрэ хонишон тухай, хонишон нэрээ хүндэлжэ ябаха, тэрэ нэрэдээ хүрэхөөр ажаллаха тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб. Урда сагта хони манадаг хүнүүдые мүнөөнэй хонишодтой жэшэхээр бэшэ ааб даа. Мүнөө үедэ үнэн сэхээр хүдэлжэ, ажалай hайн амжалта туйлаhан хонишод колхоз, совхозуудаймнай. республикымнай эгээл хүндэтэй хүнүүд. Буряад оронноймнай аяар 5 хонишондо Социалис Ажалай Геройгэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Тэдэнэй тоодо Борёогой совхозой үнинэй хонишон Балдан-Самбу Дабаев, Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой суута хонишон Балдама Доржиева, тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — Трифон Дементьевич Брылев, Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой—Шалсама Цыремпилова, Зэдын «Коммунизм» колхозой хонишон Гомбо-Сурун Гончиковна Цыремпилова гэгшэд. Манай аймагай үнинэй хонишон Ойдоп Тагаровта энэ жэл Ленинэй орден барюулагдаа. Намдашье Ажалай Улаан Тугай орден зүүлгэгдээ. Республика доторнай энэ жэлдэ орден, медальнуудта хүртэhэн хонишод олон. Энээндэ баярлангүй, парти, правительствадаа баясхалан хүргэнгүй байхаар аал? Үгы даа, баярлахын ехээр баярланабди.

Энээнhээ гадна хэды олон хонишод гүрэн түрын дээдэ органуудта депутадаар hунгагдана гээшэб!? Хяагтын түрүү хонишон Бадмацу Тодорхоева—СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Зэдын «Коммунизм» колхозой хонишон Гомбо-Сурун Цыремпилова—РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат гэжэ дуулагшаб. Манай Хориин эрхим хонишон Должин Тагарова—Буряадай АССР-эй депутат гэжэ мэдэнэб. Үдын совхозой мэдээжэ хонишон. коммунист Намжилма Тогмитова КПСС-эй XXIII съездэ делегадаар хабаадаhан. Хэжэнгымнай совхозой залуу хонишон, комсомолка Вера Жамсуева ВЛКСМ-эй XV съездэ байлсаха золтой байба. Хэды олон түрүү хонишод шагнал бэлэгтэ хүртэбэб. Олон хурьга түлжүүлэгшэдтэ нэмэлтэ түлөөhэ болгон хони. хурьга бэлэглэнэ. Ноохо ехээр абаhанай түлөө бригада бүхэндэ—мүнгэн шан. Ажалаймнайшье гол түлөөhэн бага гэхээр бэшэ.

Эдэ бүгэдэhөө хараад. бодоод үзэхэдэ, хонишон гээшэмнай хэды ехэ хүндэ, хайрада хүртэнэб даа. Ажаллаха, оролдоходошье урматай.

Манние хүндэлнэ, маанадта хэрэгтэй юумыемнай үгэнэ. Теэд энэ анхарал, хүндыень хэр харюулжа шадана гээшэбибди? Бидэндэ мүнөө ямар эрилтэ табигданаб? Эгээн түрүүн хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэ, гурбан килограммhаа доошо бэшэ ноохо хайшалха эрилтэ табигдана. Энэ эрилтые манай Хэжэнгын совхозой гурбадахи фермын хонишод муу бэшээр дүүргэнэ гэжэ хэлэлтэй. Фермымнай эхэ хонидые харууhалдаг олонхи бригаданууд гэхэ гү, али 5 отарын хонишод энээндэ хүрэжэ шадана. Манай отарынхидhаа гадна Цыденжап Хандуевай, Мария Рабдановагай, Дамба Сампиловай, Хандабал Цыденжаповай бригадынхид энэ жэлдэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ шадаа. Түлгэ хонидой, хүгшэржэ голодоhондо гараhан hүрэгүүдэй зуун толгой бүриhөө 80—90 хурьган абтаа. 1967 ондо — ойн баярай жэлдэ манай фермын хонишод хооронд оо мүрысэжэ, хонин бүриhөө хурьга, гурбан килограммhаа бага бэшэ ноохо абаха зорилго урдаа табинхай.

Зүгөөр газетэнүүдhээ мэдэхэдэ, республика доторнай хонишодой оройдоо 51 бригада байгша ондо зуун хонин бүриhөө зуу, зуу гаран хурьга түлжүүлhэн байна. Энэмнай үшөөл үсөөн гэжэ тоолохоор. Олон хонишодой бригаданууд гүйсэд hайнаар оролдожо ажаллангүй гэжэ hанагдана. Хэрбээ жэлэй дүрбэн сагта хонидоо hайнаар бэлшээжэ, эдеэлүүлжэ шадаа hаа, юундэ хонин бүриhөө хурьган абтахагүй hэм? Хурьганай үбшэ хабшантай тэмсэхэ hайн арга, эм дом бии болоол. Һүүлэй жэлнүүдтэ малай тэжээл, байрашье нилээд hайжараа гээшэ. Мүнөө үедэ түл үсөөн абаха ямаршье шалтаг байхагүй гэжэ хэлэхээр.

Хонишон бүхэн ажалдаа үнэн сэдьхэлhээ хандаад лэ байбал, түл түрэсэеэшье хоролтогүйгөөр томо болгохо, ноохошье ехээр абаха байна. Тиин зарим хүнүүд ажалдаа хайша хэрэгээр хандажа, хонишоной нэрэ гутаана. Зунай сагта нара гаратар hүрэгөө хореодоо хаагаад хэбтэдэг баримтанууд али олон үзэгдэдэг. Малайнгаа бэлшээри hэлгэжэ байжа, үзүүр hайн ногоондо атарлуулхаhаа залхуурдагшье хүнүүд бии. Хээлитэй хонидоо тогтоогдомол болзортонь эдеэлүүлэн, уhалангүй, архидажа ябадагшье ушарнууд дайралдадаг. Хонидой түрэжэ байха үедэ hүниндөө манажа байнгүй унташоод, хурьгадаашье хүргэжэрхихэ гү, али бэлшээридэ хурьгалуулжархихашье ябадал гарадаг. Иимэ хүнүүд хэзээдэшье түл hайнаар абажа шададаггүй, хонидоо үхүүлдэг, тингэжэ хонишоной нэрые гутаадаг гээшэ. Колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бидэнэрэй хажууда ходо hахижа, шалгажа байха аргагүйл. Тиигэжэ юун ажал урагшаа ябахаб даа.

Хүндэтэ нүхэд! Таанадаа гарахаа байhан шэнэ жэлээр амаршалаад, ойн баярай жэлдэ үнэн сэдьхэлhээ ажаллажа, хонишон нэрээ суурхуулая, гэдэргэ татаха нэгэшье хүн бү байг лэ гэжэ юрөөнэб.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 306 (11292) | 1966 оной декабриин 29, четверг | Сэн 2 мүнгэн

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

МИНИСТЕРСТВЭҺЭЭ ЕРЭҺЭН ТЕЛЕГРАММА

ЗАКАМЕНСК. Декабриин 28. Комбинадай директор нүхэр Баиров, парткомой секретарь нүхэр Костенко, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Даровских гэгшэдэй нэрэ дээрэ СССР-эй Үнгэтэ промышленностиин министерствэhээ телеграмма абтаба. Министерствын Главвольфрамай начальник нүхэр Микуленко иигэжэ бэшэнэ:

«Концентрат үйлэдбэрилхэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн комбинадай коллективые халуунаар амаршалнабди. Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа комбинадай нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байhанда этигэнэбди, шэнэ жэлдэ амжалта туйлахыень, элүүр энхэ байхыень комбинадай бүхы коллективтэ хүсэнэбди.»

Иимэ мэдээсэл абахадаа, редакци Зэдын комбинадтай телефоноор хөөрэлдэбэ. Тэндэhээ комбинадай коллективэй нэрэhээ бэшэгдэhэн мэдээсэл редакцида дуулгаа. Тэрээн соо хэлэгдэhэниинь:

Зэдын комбинадай коллектив жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь 8 хоногоор урид дүүргэбэ. Гол шухала продукци үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээ. Жэлэй дүүрэтэр бага бэшэ продукци түсэбhөө гадуур гаргаха гэжэ шиидээбди. Октябриин 50 жэлэй хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ, түсэблэлгын болон материальна урмашуулгын шэнэ гуримда орохоор коллективнай оролдожо байна.

Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо таба мянган гахай харууhалагдажа байдаг. Эндэхи гахайшад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь уридшалан дүүргээд, шэнэ жэл гаратар 300 центнер мяха худалдаха зорилго урдаа табинхай. Зураг дээрэ: совхозой ветеринарна фельдшер В. Дульянинов (баруун талаhаа) гүрэндэ тушаагдаха гахайнуудые шэгнээд, тэмдэглэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХЭДЭН ҮДЭРӨӨР УРИД

Республикымнай ниислэл — Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай коллективүүд шэнэ табан жэлые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ хам оролсожо, 1966 ондо продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэбэ. Жэлэй дүүрэтэр үлэhэн хэдэн үдэрэй туршада үшөө 8 миллион түхэригэй элдэб эд бараан үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

Жэлэй түсэб уридшалан дүүргэгшэдэй тоодо Ленинэй орденто мяха-консервын комбинат, авиационно, «Теплоприбор» заводууд, ЛВРЗ болон бусад предприятинууд оролсоно.

СОВЕТ-ТУРЦИИН КОММЮНИКЕ

Совет Социалис Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, үдэшэжэ ябаhан хүнүүд Турциин Республикын правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр Турци ошоод, 1966 оной декабриин 20-hоо 27 хүрэтэр айлшалаа.

А. Н. Косыгин декабриин 21-дэ Турциин Республикын Президент Джевдет Сунайтай уулзаhан байна.

Турциин Республикын Премьер-Министр Сулейман Демирель, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин хэлсээнүүдые хээ.

Хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Совет орон Турци хоёрой хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ асуудалаар, мүн уласхоорондын байдалда хабаатай шухала асуудалнуудаар hанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ.

Хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаае тэгшэ эрхын үндэhөөр, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсангүй байhанай, бэеэ даахан, сүлөөтэ байдал, территориингоо бүтэн. бүрин байлгые харилсан хүндэлhэнэй үндэhөөр саашадаа бэелүүлхэ, хүгжөөхөөр бэлэн байhан тухайдаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Турциин Республикын Премьер-Министр мэдүүлбэд.

Хоёр талынхид уласхоорондын байдалые зүбшэн хэлсэхэдээ, эб этэй байхые хүсэдэг бусад гүрэнүүдтэй хамта уласхоорондын түгшүүрилтэй байдал hулаpуулгада, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ, дайнай аюул зайсуулгада туhа хүргэхэ гэжэ Советскэ Союзай ба Турциин правительствануудай хүсэдэг байhые онсолон тэмдэглээ. Оронуудай хоорондохи харилсаанда хабаатай арсалдаата асуудалнуудые эбэй гуримаар, хэлсээ хэhэнэй үндэhөөр шиидхэхэ шухала гэжэ тоолодог байhанаа эдэнэр дахинаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамаархахагүй, сүлөөтэ байдал, тэгшэ эрхэ хүндэлхэ гол ёhо өөhэдынгөө хоорондын харилсаанда гүрэнүүдэй зүгhөө сахяа hаань — амгалан ёhоор, үрэгэй hайнаар харилсаа холбоогоо хүгжөөлгэдэ туhалха, уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ ябадал хүнгэдхэхэ, дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэй байдал hулаpуулха хэрэгтэ туhа дүхэм болохо байха.

Дүтын, Дундада зүүн зүгые эб найрамдалай, аюулгүй байдалай зоно болгохо гэhэн үнэн зүрхэнэйнгөө эрмэлзэлые хоёр талынхид лаблан мэдүүлбэ.

ООН-ой Устав наринаар сахиhанай үндэhөөр амгалан байдал хангаха үүлгануудаа бүри hайнаар дүүргэхын тула Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацине бэхижүүлхэ шухала гэжэ хоёр правительство мэдүүлээ.

Зүүн-Урда Азида аюултай байдалай тохёолдоhонтой дашарамдуулан, ехээр hанаата болонги байhанаа хоёр талынхид элирхэйлбэ. 1954 оной Женевскэ хэлсээн Вьетнамай асуудалые шиидхэлгын үндэhэн болохо ёhотой гэжэ, өөhэдынгөө хуби заяас өөhэдөө сүлөөтэйгөөр тодорхойлхо эрхэ вьетнам арадта олгогдохо ёhотой гэжэ хоёр тала тоолоно.

Олон янзын асуудалнуудаар бүхы Европын харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ али болохоор туhалхые хүсэдэг байhанаа хоёр талынхид элирхэйлбэ.

Бата бэхи эб найрамдал хангахын тула, уласхоорондын үрэтэй hайн хиналта доро буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, бүрин хүсэд хуряаха шухала гэжэ хоёр тала нэгэн hаналтайгаар тэмдэглээ.

Ядерна зэбсэг тараахагүй асуудал энэ дары шиидхэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Тэрэшэлэн ядерна али бүхы туршалга болюулха тухай хэлсээ баталхые эдэнэр шухалада тоолоно.

Хоёр талынхид Кипрэй асуудалаар hанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ. Турциин Премьер-Министр Кипрэй асуудалаар Турциин баримталдаг хараа бодолые тодорхойгоор найруулан мэдээсээ. Гэхэтэй хамта, Кипрэй асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодол Совет ороной мэдүүлгэнүүд дотор найруулагдаhанай ёhоор, энэнэй урда тээ совет-турциин хамтын коммюникенүүд дотор мэдээсэгдэhэнэй ёhоор бэелүүлэгдэдэг байhыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ лаблаба. Киипртэхи байдал дэбэргэжэ боломоор ябуулгаhаа бэеэ бариха тухай Аюулгүйн Соведэй 1964 оной мартын 4-нэй шиидхэбэритэй зохилдуулан, бүхы оронууд—Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүд бэеэ бариха ёhотой гэжэ хоёр талынхид дахинаа мэдүүлбэ.

Правительствануудай толгойлогшонор совет-турциин худалдаа наймаанай ба экономическа харилсаанай асуудалые бүхы талаарнь зүбшэн хэлсээ.

Ударилагшадай харилсаа холбооной ашатай туhатай байhые хоёр тала хаhангяар тэмдэглэбэ.

Турциин Республикын Президент Джевдет Сунайн албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалхыень урихан уряалые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын үмэнэhөө дамжуулба. А. Н. Косыгин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалхыень Турциин Республикын Премьер-Министр Сулейман Демирелиие Советскэ правительствын үмэнэhөө уриба. Эдэ уряалнууд хүндэтэйгөөр зүбшөөгдэн абтаа.

А. Н. Косыгин Москвадаа бусажа ерэбэ

МОСКВА, декабриин 27. (ТАСС). Турциин Республикын правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр Турци айлшалжа ошоhон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин мүнөөдэр Москвадаа бусажа ерэбэ.

А. Н. Косыгинтай хамта Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. В. Щербицкий, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Бейсебаев болон бусад ерэлсээ.

СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ Советскэ правительствын толгойлогшые, хамта ябалсаhан нүхэдыень Г. И. Воронов, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, А. Н. Шелепин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, министрнүүд угтаба.

ЭГЭЭН БАЯН УРГАСА!

Совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдаhан пресс-конференци

Мүнөө жэлдэ манай колхозууд, совхозууд совет оронойнгоо оршон мандажа байгаа бүхы түүхэ доторхи эгээн баян ургаса — 171 миллион тонно ороохо тария ургуулжа абаа. Тиигээд гүрэндөө 74 миллион тонно үлүүтэй ороохо тария худалдаба. Худалдан абалгын түсэб 31 тухай процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ. СССР-эй хүдөө ажахын министр В. В. Мацкевич декабриин 27-до, совет болон гадаадын корреспондентнүүдэй пресс-конференци дээрэ энээн тухай мэдээсээ.

Манай малшадшье түсэбтэ табан жэлэй түрүүгын жэлдэ hайн үрэ дүнгүүдые туйлаа гэжэ В. В. Мацкевич хэлэбэ. Орон доторхи эбэртэ бодо малай, шубуудай тоо толгой олон болоhон, ашаг шэмэнь нэмэhэн байна. Энээнhээ уламжалан мяхан, hүн, үндэгэн, ноохон ехээр абтадаг болоо. Мал ажалай продуктнуудые худалдан абаха жэлэй түсэб болзорhоо урид дүүргэгдээ. Хүдөө нютагуудта оньhон техникын, минеральна үтэгжүүлгын улам ехээр үгтэдэг болоhон ушар хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ туhа хүргэхэнь лаблай. 1967 ондо, ойн баярай жэлдэ ороной колхозууд, совхозуудта 287 мянган трактор, 150 мянган ашаанай автомобиль, тарияа хуряадаг 96,5 мянган комбайн ба бусад олон техникэ үгтэхэ. Химическэ промышленность хүдөө ажахыда 32,1 миллион тонно тук үгэхэ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 оной) шиидхэбэриин гараhанhаа хойшо манай гүрэнэй хараалан бэелүүлhэн хэмжээнүүдэй ашаар иимэ амжалтанууд туйлагдаха аргатай болоо гэжэ министр түгэсхэл дотороо хэлэбэ.

В. В. Мацкевич журналистнуудай олон асуудалнуудта харюу үгөө. (ТАСС).

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

Үсэгэлдэр Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо республикымнай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй суглаан болоо. Тэдэнэр «Юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулиин хүдэлмэри саашадань hайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол ба Буряадай республикын hургуулинуудай, гэгээрэлэй зургаануудай зорилгонууд» тухай Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр С. Д. Дугаровай элидхэл зүбшэн хэлсээ.

Суглаан дээрэ 1966—67 оной hуралсалай жэлые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа. РСФСР-эй hургуулинуудай социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhэн республикын гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын дамжуулгын Улаан тугые РСФСР-эй Гэгээрэлэй министрэй орлогшо нүхэр Черников барюулба.

АХА НҮХЭДЭЙ ЗАМААР

Улаан-Үдэ городой Советскэ районой залуу коммунистнуудай үсэгэлдэр болоhон суглаан hанал сэдьхэлhээ хэзээдэшье мартагдахагүй. Суглаанда хабаадагшадай үмэнэ урданай хүдэлмэришэн М. Ф. Мостовский-Голубенко, чекист Н. А. Водогреев, Москва хотые хамгаалалсаhан сэрэгшэд Н. А. Устинович, И. Я. Бурдуковский гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Тэрэнэй удаа мэнэ hая партиин зэргэдэ абтаhан залуушуулда кандидадай карточка барюулагдаба. Тэдэнэй дунда залуу хүдэлмэришэд нүхэд Котов, Степанов, Хункеев, залуу мэргэжэлтэд Томин гэгшэд оролсоно.

Манай корр.

ХОЁР БАЯР

Үнгэрhэн хабартаа хүдөөгэй кино-түхеэрэлгэнүүдэй механигуудай бүхэсоюзна харалган болоо hэн. Тэрэ харалгада Захааминай аймагай Санагын хүдөөгэй клубай киномеханик Пыл Тубанович Доржиев хабаадалсаhан юм.

Тэрэ эрхим hайн үрэ туйлаhан хүдөөгэй түрүү киномеханик нүхэр Доржиев «СССР-эй кинематографиин отличник» гэhэн хүндэтэ тэмдэгээр шагнагдаhан байгаа. Гадна П. Т. Доржиевта «коммунис ажалай ударник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон тухай үнэмшэлгэ, мүн энгэртээ зүүхэ тэмдэг үгтэбэ.

Б. ВАНЧИКОВ.

ТҮБХИНЭН ОРОБО

Улаан-Үдэ хотымнай түхэл шарай сагай ошохо бүри хубилна. Жэлэй туршада хэды олон гэр байранууд жэрылдэн бодоно гээшэб!

Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай 600 гаран студентнэр Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсөөр мүндэлэн бодоhон табан дабхар байшанда түбхинэн оробо.

В. БЕЛОМЕСТНЫХ.

ТАЛААНТАЙ БИЛЕДҮҮД!

СССР-эй Совет Армин. Авиаци болон Флодто туhалха hайндуранай общестын автомотолотерейн шүүбэритэ тираж hаяхан гаража, энээнэй шүүбэри тухай Улаан-Үдын районуудай ДОСААФ-та үсэгэлдэр олон хүн мэдээсэбэ.

Октябрьска райондо ажаhуугша, заводой хүдэлмэрилэгшэ А. А. Земевич гэгшын ори нэгэхэн билет 500 түхэригэй «Тула» Т-200М гэжэ мотороллерто тудаа. Мүн Б. А. Белова гэгшэ 120 түхэригэй мотовелосипед шүүhэн. Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэхи ДОСААФ-ай түрүүлэгшэ В. П. Фукалов иигэжэ мэдээсэнэ:

— Манай предприятн дээрэ худалдагдаhан биледүүд соохоо хоёрынь 905 түхэригэй «ИЖ-Юпитер «2» гэжэ коляскатай мотоцикл, үшөө хоёрынь мотовелосипед ҮҮДТЭ туданхай.

Е. ПАХОМОВ.

БАЯН ХАНГАЙН ОЛЗО

Энэ жэлэй агнуурнин хаhа Зэдын аймагта олзотойгоор эхилээ. Аймагай заготконторын штатна ангуушан Н. Поддельский ангай арhа 770 түхэригтэ, тэрэ тоодо 10 булга барижа тушаагаа. Үнинэй ангуушан Ц. Балтатаров 300 хэрмэнэй, 3 булганай арhа худалдажа, 480 түхэригэй олзотой бусаба. Үсэгэлдэрэй байдалаар Зэдын ангуушад дүрбэдэхи кварталай түсэбые 104 процент бэелүүлээд байна.

Тиихэдэ Зэдын станцида ажаhуудаг Матвей Георгиевич Бальчугов табан хара халтар эхэ үнэгэ үдхэжэ тэдэнhээ хорин гүлгэ абаад, бултанайнь арhые тушаажа, хамта 1770 түхэриг олзолоо. Баригдажа байhан эхэ үнэгэн бүриhоонь дунда зэргээр 400 гаран түхэригэй олзо ороhон байха юм.

В. ОСОДОЕВ.

ҺАРА СОО ХОЁР ТҮСЭБ

Бэшүүрэй аймпотребсоюзай системэдэ Ара-Хэрээтын сельпо эд бараа худалдаха жэлэйнгээ түсэб түрүүлэн декабриин 6-да дүүргэhэн байна. Энэ сельпогойхид эд бараа худалдаха, пай суглуулха, эд хэрэглэгшэдые кооперацидаа хамжуулха, бэлэдхэл хэхэ декабрь hарынгаа түсэб энэ hарын 25-да дүүргэhэн тухайгаа дахяад элидхэбэ.

Сельпогой 5-дахи магазинай наймаалагша М. Н. Соковикова, магазиниие даагша А. П. Сафонова гэгшэд худалдаа наймаа хэлгээр ехэхэн амжалта туйлаа. Ара-Хэрээтынхид шэнэ жэлые иимэ бэлэгтэйгээр угтабал.

В. БОРИСОВ.

Партийна ажабайдал

ПЛЕНУМЭЙ ҮҮРГЫЕ УЛАМ ҮРГЭДХЭХЭ

Партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо заншалнуудые, хамтаараан ударидаха гол ёһо гуримые эрид шууд сахиха тушаа КПСС-эй XXIII съездэ онсо хүсэтэйгөөр тэмдэглэһэн байна. Хэншье мэдэхээр, партийна организацинуудай бүхы ажал ябуулгые һунгагдамал хамтаараан хүтэлбэрилхэ орган ударидадаг, гол шухала асуудалнуудые һаналаа нэгэдэн шиидхэдэг гээшэ.

Хамтаараан ударидаха гол ёһо гуримые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ партиин райкомуудай пленум шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Пленумүүдые һайн бэлэдхэлтэйгөөр, болзор соонь үнгэргэлгэ, тэдэнэй абаһан шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэлгэ партийна организацинуудай ажабайдалые баяжуулна, тэдэнэй урда табигдаһан али бүхы зорилгонуудые зүбөөр, саг болзор соонь бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл олгоно, комитедэй гэшүүдэй харюусалгые улам дээшэлүүлнэ.

Һүүлэй үедэ партиин райкомуудай пленумэй удха шанар элиһэ бодо дээшэлээ. Энэ ушарта партиин ЦК-гай октябриин, ноябриин (1964 он) Пленумүүдэй, XXIII съездын шиидхэбэринүүдэй угаа хүсэтэйгөөр нүлөөлһэниинь мэдээжэ. Пленумүүд болзор соогоо зарлагдана. Тэрээн дээрэ шухала удхатай асуудалнууд зүбшэгдэнэ. Тэндэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилгэ, партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэридэ хабаатай гол асуудалнууд табигдана. Ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, үйлэдбэрые түсэблэхэ, экономическэ шэнэ гуримда оруулха тухай, КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые коммунистнуудай наринаар сахиха уялга, кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудалнууд партиин Улаан-Үдын Железнодорожно, Октябрьска, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай болон бусад райкомуудай пленумууд дээрэ харагдаа. КПСС-эй Хориин райкомой пленум дээрэ коммунистнуудай үзэл сурталай мэдэрэлые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал хэлсэгдэһэн байна.

Пленумда бэлэдхэхэ хүдэлмэри нилээд һайжараа. Тэрэнэй бэлэдхэлдэ райкомой гэшүүд олоор хабаадуулагдана. Тиигэжэ партийна организацинуудай, колхоз, совхозуудай, предприятинуудай байдал наринаар шэнжэлэн үзэгдэнэ. Пленумэй заседаниинууд гуримтайгаар, үлүү һайрхалтагүйгөөр, шуурхайгөөр, шиидхэхы шэнжэлтэйгээр үнгэргэгдэнэ. Райкомой гэшүүд пленумэй сахан өөрынгөө хүдэлжэ байдаг газарай байдал тушаа хөөрэхэ бэшэ, харин бүхы районно партийна организацин ажабайдалай түлөө һанаа зобонги байһанаа элирхэйлдэг.

Гэхэтэй хамта, хамтаараан ударидаха гол ёһо гурим хадаа хаа хаанагүй нэгэ адляар, хуулита ёһооронь баримталагдана гэхын аргагүй. Үнгэрэдэ, КПСС-эй Баргажанай, Зэдын, Сэлэнгын райкомууд партиин Уставаар тодорхойлогдоһон болзор соо пленумэй зарлаагүй байна юм. Зарим тэдэгүүр пленумые бэлэдхэлэй муутайгаар үнгэргэнэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ райкомой гэшүүд, партийна эдэбхитэд үсөөн хабаадуулагдана. Эндэ заримдаа пленум юрын зублөөн шэнгеэр үнгэрдэг юм.

Жэшээ болгон КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой болоһон нэгэ пленумые харуулая. Тэрэ пленум дээрэ хэлсэгдэһэн тулада аймагай колхоз, совхозуудта мал үсхэбэрилгэ һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал табигдаа һэн. «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Утенков, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор нүхэр Ефимов элидхэл хэбэн. Тиихэдэ аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Матвеев нэмэлтэ элидхэлтэйгээр үгэ хэлээ. Тэдэ тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүд дотор мал үсхэбэрилхэ хэрэг һайжаруулхын талаар партийна организацинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэжэ байһан хүдэлмэриие шэнжэлһэн удхатай зүйл огто байбагүй. Харин барагдашагүй олон тоонуудаа бүридэнэ. Коммунистнуудай түрүү үүргэ, партийна бүлэгүүдэй нүлөө тухай нэгэшье үгэ тэндэ хэлэгдээгүй. Малшадай дунда социалис мүрысөөн ямараар эмхидхэгдэнэб, малшад-кадрнуудай дунда ямар хүдэлмэри ябуулагданаб гэхэ мэтын шухала асуудалнууд анхаралда огто абтагдаагүй байха юм.

Элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэн баһал иимэ удхатай байгаа. Үгэ хэлэгшэдэй олонхинь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд һэн. Тэрээнһээ боложо, тэрэ пленум дээрэ үгэ хэлэһэн 10 хүнэй найманиинь партиин райкомой гэшүүн бэшэ улад. Пленумэй эсэстэ мал үсхэбэрилхэ хүдэлмэри һайжаруулха, эхэ малай һубайралтые усадхаха тухай хэмжээ ябуулгануудай баталан абһан һэн. Тэдэ тогтоолой зоотехник-ветеринарна мэргэжэлтэдтэ зорюулагдаһан инструкциһаа ондоо юумэнь үгы һэн. Тэрээние партийна хүтэлбэрилхы органой абаһан тогтоол гэжэ яахашье тоолохоор аргагүй.

Эндэ үшөө нэгэ дутагдал тушаа тэмдэглэлтэй. Пленум хадаа хамтаараан ударидаха, шиидхэбэри абаха тусхай, бүрин хүсэтэ һунгагдамал орган гэжэ мэдээжэ байгаад, хэдэн партиин зарим райкомууд тэрээнэй заседанинуудые гэшүүдэй бэшэ үүргые үлэмжэ олоор уридаг байна. КПСС-эй Железнодорожно райкомой март һарада зарлагдаһан пленумдэ тэрэнэй бодото гэшүүдһээ хоёр дахин үлүү айлшад байгаа. Тиигэжэ райкомой гэшүүд эдэ олон зоной дунда «шэнгэдэг», тэдэнэй үүргэнь бууралдаг болоно бшуу. Тэрэ пленумэй һүүлдэ болоһон пленум баһал иимэрхүүгээр үнгэрһэн байха юм. Байгша оной октябрьта болоһон Прибайкалиин райкомой пленум болоо һэн. Тэндэ партида абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха, мүн промышленна предприятинуудта экономическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдэ бухгалтер, түсэблэгшэ болон экономистнуудай үгэ хэлэлгэн, партиин райкомой гэшүүдһээ һураггүй олон хүнүүдые байлгаһан юм. Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэдэй дийлэнхинь олонинь райкомой гэшүүд бэшэ хүнүүд.

Пленумэй абаһан шиидхэбэриин удха шанар ехэ. Тэрэ хадаа районно партийна организациин ойрын сагта бэелүүлхэ зорилгые хараалһан гол шухала документ мүн болоно. Тиимэһээ тогтоол болбол тодо һонороор, гүнзэгы удхатайгаар, тодорхой мэргэнээр зохёогдохо ушартай. Гэбэшье зарим ударидагшад тогтоолой проект табилгада хайша хэрэгээр, ёһо тэдысэ хандадаг байха юм. Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэдэй оруулһан дурадхал, шүүмжэлхы ажаглалтанууд пленумэй баталан абаһан шиидхэбэри дотор оруулагдаагүй үлэшэхээ ядадаггүй. Иимэрхүү дутагдал КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой хүдэлмэридэ ушардаг. Парторганизацинуудай парти доторой, эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал зүбшэһэн пленумэй тогтоол һэбхихэн удхатайгаар бэшэгдэһэн байгаа.

Пленум боложо дүүрэбэ, зохихо шиидхэбэри абтаба. Энэмнай бүхы хэрэгэй эхининь гээшэ. Пленумэй абаһан тогтоолые хүсэндэнь хүргэхэ ябадал хадаа эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэрэглэхэ байна. Дүүргэлтые эмхидхэлгэ, хиналта табилга партийна комитедүүдэй урдаа хараха, эгээл харюусалгатай ажал ябуулгань болоно.

Энэ талаар КПСС-эй Хориин райкомой эрхилдэг эмхидхэхы хүдэлмэриие һайшаамаар. Байгша оной апрель һарада болоһон пленум дээрээ аймагай хүдөө ажахын, промышленна предприятинуудта экономическа хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсээ бэлэй. Тэндэ абтаһан шиидхэбэриие бэелүүлхын зорилгоор партиин райкомой бюро, үйлэдбэриин управлени болон парткомууд эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри бүтээгээ. Совхоз, предприяти бүхэндэ экономическа шэнжэлгын бюро, аймагай түбтэ экономическа ниитын совет байгуулагдаа.

Ниитын эдэ эмхинүүд үйлэдбэридэ туһатай хэрэг үйлэ бүтээжэ байдаг. Үйлэдбэриин единицэ бүхэндэ даабари хүргэгдэнэ, гаргашын лимит табигдана. Экономическа шэнжэлэл хэхэ нэгэн ниитэ заабари, арга метод тодорхойлогдонхой. Ажахынуудай бухгалтер, түсэблэгшэ болон экономистнууд экономическа мэдэрэл дээшэлүүлхэ тусхай һуралсалда ябана. Энэ хүдэлмэриин аша үрэ яһала бии. Хориин совхозуудай гарза, үриншэрэнь һураггүй доошоо орожо, үйлэдбэрилһэн п р о д у к ц и и н ь өөрынь үнэ сэн зарим тэды хямдаржа байна.

Партийна комитедэй гэшүүдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулга, харюусалгыень дээшэлүүлгэ хадаа шухалын шухала хэрэг. Тэдэнэр партийна шиидхэбэринүүдые зүб гээд лэ миин һууха бэшэ, харин тэдэниие хүсэлдүүлхын хойноһоо эрид шууд оролсохо уялгатай. Энэ ушарта партиин райкомуудай пленумүүдэй бэлэдхэл һайжаруулха, тэдэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ, абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта табиха хэрэг удха шанараар угаа ехэ.

Ц. ШАНЮШКИНА,
КПСС-эй обкомой инструктор.

ШАХАМАЛНУУД ТАРГАЛСАТАЙ

Мүнөө жэл хаа хаанагүй ниитынгээ малда үбһэ тэжээл урдынхидаа орходоо нилээд ехээр бэлдэгдээ гээшэ. Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозшье энэ жэлдэ тэжээлээр баян.

Шахан таргалуулдаг малайнгаа гүүртэдэ үбһэ тэжээл гамнадаггүй. Тиимэл хадаа эндэхи гүүртын мал бүхэниинь сүүдхын 1200 граммаар шэгнүүрээ нэмээнэ. Тиигэбэшье ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда малайнгаа тус бүриин шэгнүүр 350 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ тушаахабди гэһэн уялга абанхай.

Харууһалдаг малнуудынь мүлигэр тарганууд. Жэшээнь, «Чалый», «Медвежонок» гэжэ нэрэтэй хашарагууд 400—400 килограмм татана. Иимэ томо, тарган малые хаража байхада урматай. Малшадай үсэд нэтэрүү оролдолго, харууһалалгын ашаар лэ иимэ томо, тарган болоо бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Мал адуулагша Семён Барсуков тэжээл бэлдэжэ байна. 2. Иван Фалилеев тэжээл буйлуулдаг. 3. Шахамалнуудай уһа ужа байха үень харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

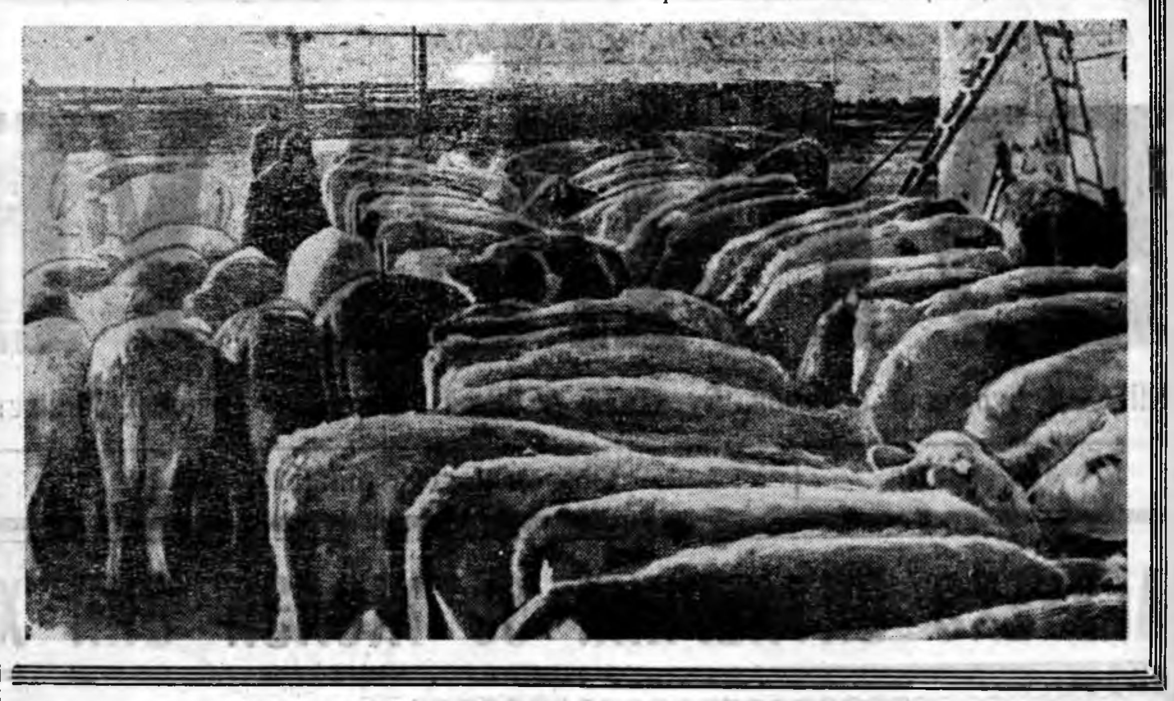

ЯРОСЛАВСКА ОБЛАСТИИНХИДАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Предприяти бүхэнэй коллектив Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо ажалай бэлэг барихаар оролдоно.

Сүхын арһанай заводой, Улаан-Үдын, Хяагтын трикотажна фабрикануудай коллективүүд Ярославска областиин «Северoccход» гэжэ арһанай, гуталай үйлэдбэриин нэгэдэлэй үүсхэл һаяхан дэмжээ. Тус нэгэдэлэй коллективүүд үйлэдбэрээ ашаг ехэтэй болгохо, даабариһаа гадуур олон гутал оёхо үүсхэл гаргаһан юм.

Республикымнай хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд түүхэй эдээ гамтайгаар гаргашалха, тиигэжэ даабариһаа гадуур продукци бүтээхэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. Сүхын арһанай заводой коллектив 1967 оной туршада түсэбһөө гадуур хоёр миллион дүрбэлжэн дициметрэй булгайр, тэрэ тоодо арьбалһан түүхэй эдһээ 250 мянган дүрбэлжэн дициметр арһа элдэхэ, хоёрдохи котел тодхожо, табан тонно клей даабариһаа гадуур шанаха хэмжээ хараалһан байна. Мүн гамнан арьбалһан арһаараа 30 мянган түхэригэй бээлэйн гадар оёхо, 6 тонной нооһо абаха гэжэ тэдэнэр шиидээ.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикынхид Ярослав городой гутал оёгшодой үүсхэлые халуунаар дэмжээд, түүхэй эд арьбалха, түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилхэ уялга абабад. Түхсэрэлгэ ашаглалгые 10 процентээр дээшэлүүлхэ, ээрэһэн нооһо хоёр тонно алмаха, арьбалһан нооһоор 1000 трикотажна зүйл нэхэхээр тэдэнэр хараалба.

Тиихэдэ Хяагтын трикотажна фабрикын коллектив 4 тонной нэхэгдэһэн бүд алмажа, тэрээгээрээ һайн шанартай 20 мянган трикотаж дотор хубсаһа нэхэхэ гэжэ шиидэһэн байна.

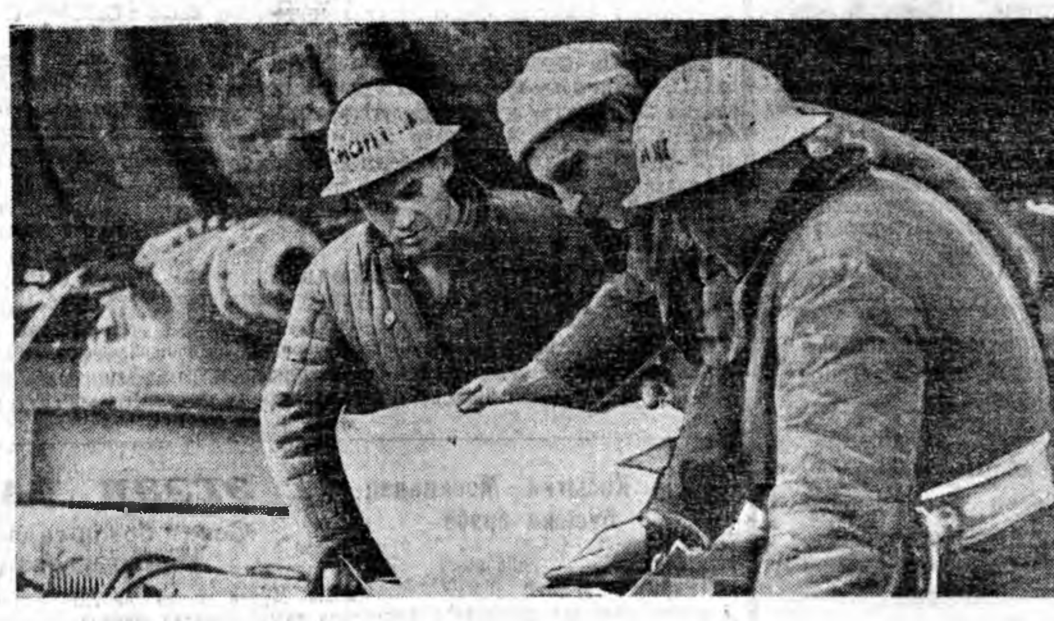

БЕЛОРУССИ. Витебскэ шадар Баруун Двина мүрэнэй зүүн эрьедэ доломитна известняк малтан абтаад, «Руба» гэжэ заводто бүйлүүлагдажа, үтэгжүүлэн болгогдодог. Мүнөө баһа нэгэ заводой барилга хэгдэжэ байнхай. Тэрэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ ороной колхоз, совхозууд үшөө хахад миллион доломитна гурил абадаг болохо. **Зураг дээрэ:** «Химмонтаж» гэжэ трестын хабсаргагшад А. Лопата, Л. Бойков, В. Павлов гэгшэд хатаалгын барабануудые хабсаргажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ПАРТИЙНА ТЕМЭ— ГОЛ АСУУДАЛ

Хабарай эбхэрмэ үер мэтэ эршэтэ хүдэлөөн ороноймнай нютаг бүхэндэ дэлгэржэ байна. Ушарынь гэхэдэ, хамаг хүн зоной зүрхэ сэдьхэл эзэлһэн, али бүхы ажал хэрэгтэ габшагайшалгын ошо дүлэ бадаруулһан Совет засагай табидахи ойн баярай жэлдэ бата алхамаар ороо ха юмбибди. Агууехэ энэ һайндэрые ажахын болон соёл культурын байгуулалтада шэнэ шэнэ амжалтануудаар угтаха гээшэ ажалша зонոймнай нэрэ хүндын хэрэг болонхой. Иимэ оршон байдалда совет хүнүүдэй политическэ болон ажалайнь эдэбхи хэшээлые зүбөөр толгойлхо, түсэб уялгануудаа бэелүүлхэдэнь ёһотойл хани нүхэрынь, ухаансар туһалагшань байха, тэдээндэ үдэр бүриин нүлөө үзүүлхэ, бүхы улад зоноо коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ—эдэ олон асуудалнууд нэн түрүүн партийна организацинуудай гол анхаралда байха дайшалхы зорилго болоно.

Энэ талаһаань хараад үзэхэ болоо һаань, Түнхэнэй аймагта яһала горитой хүдэлмэри хэгдэһэншье, мүнөөшье хэгдэнэ. Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Саянанай совхозой ажалшад, жэшээнь, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Уялгынгаа ёһоор эндэхид дунда зэргээр гектарай 13 центнер ороохото ургамалай ургаса хуряажа, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр дахинһаа бага бэшээр үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн зорилго табинхай. Мал ажалай талааршье баһал ехэ уялгатай. Ерэхэ жэлэйнгээ түсэб: нооһо тушаалгаар—августын 1-дэ, һү болон мяхаар—ноябриин 7-до дүүргэжэ, гүрэнтээ сүм тоосохо гэжэ шиидэнхэй. Тиихэдээ энэ жэлэйхидэ орходоо һураггүй ехэ хэмжээнэй продукци худалдаха юм. Үйлэдбэриин болоод соёл культурын, ажаһуудалай горитой барилга эрхилэгдэхэ байна.

Хэлэһэн үгэдөө лаб эзэн байхын, абаһан уялгаяа сохом дүүргэхэ байһанаа батадхахын тула Саянанай совхозойхид, «Сибиряк» колхозой гэшүүд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые социалис мүрысөөндэ уриһан байха юм. Мүрысэжэ, бэе бэедээ туһалалсажа байгаад ажаллахада урматайшье, зоригжуулхы хүсэтэйшье бэзэ даа. Гэхэтэй хамта, Саянанай совхозой ажалшадай социалис уялгые КПСС-эй райком, аймсоведэй гүйсэдком һайшаагаа. Энэ тогтоол соонь нэгэ иимэ пункт бии: «Мүрысөөнэй хэр зэргээр дэлгэржэ, абаһан уялгануудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһые хэблэлдэ болон радиогоор саг үргэлжэ соносожо, тунхаглажа байхыень «Саян» газетын редакциие, нютагай радиодамжуулгые уялгалха».

Тиимэ болохолоороо, Түнхэнэй аймагай **«Саян»** газетэ Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойе ажахынууд болон эмхинүүдэй, бүхы ажалшадай ямараар угтажа байһые харуулхадаа, эрхэ бэшэ партийна темэдэ хандаха, партийна организацинуудай эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы ажал ябуулга тухай алгадгүй бэшэжэ байха болоно. Тиихэдээ тодо хурсаар, гүн удхатайгаар, уран хэлээр бэшэхэ, партийна ажабайдалай али олон талые мартангүй абажа байгаад хэруулха хэрэгтэй ха юм. Тиигээгүй һаа, парткомууд болон партийна эхин организацинуудай хэжэ байдаг үдэр бүриин хүдэлмэри юрэл бүрүүлхэнээр, өодэгүйхэнөөр харуулагдаха бшуу.

Һүүлэй үедэ, илангаяа тоосоото-һунгалтын партийна суглаануудай боложо байха үедэ, «Саян» газетэдэ «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг балайшье таһалдаагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Тоолохо болоо һаа яһала олон, уншагшадта, партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ туһа болохооршье материал бии. Байгша оной сентябриин 14-нэй номерто «эхин организацинуудта үнгэргэгдэхэ тоосоон ба һунгалтанууд» гэһэн статья КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша И. Полхонов толилһон байна. Автор энэ статья соогоо тоосоото-һунгалтын суглаануудые хайшан гээд үнгэргэхэ хэрэгтэйб, коммунистнууд ямар асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха ёһотойб, партийна хүдэлмэриин шэнэ шэнэ онол арга, түхэл янзануудые яагаад хэрэглээ һаа һайн бэ гэхэ мэтэ асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгыгээр, тодо һонороор бэшэнэ. Иимэ статьягай нэн түрүүн партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ туһа хүргэхэ байһаниинь маргалтагүй гэжэ һанамаар.

Зүгөөр иимэ статьянуудай даншье һаа хомор байһаниинь гэмшэлтэй. Яахадааб? Газетын хуудаһануудые ираад уншахада, партийна темээр гол түлэб тоосоонууд хэблэгдэһэн байха юм. Тииһэн мүртөө эдэ тоосоонуудынь юрэнхыгөөр, нэгэ хэбээр бэшэгдэнхэй. Эндэ юрэл нэгэ жэшээ дурдая. Октябриин 30-най номерто «Коммунистнуудые хүмүүжүүлгэдэ — гол анхарал» гэһэн тоосоон тунхаглагданхай. Туранай совхозой Хужирай отделениин партийна организацида 24 коммунистнар тоологдоно, — гээд тоосоон соогоо корреспондент тэмдэглэнэ. «Элидхэлшэшье, үгэ хэлэһэн олонхи хүнүүдшье гол анхаралаа ажахын асуудалнуудта хандуулаад, парти доторой, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай тон багаар хэлээ,— гээд саашань уншанабди. — Хэлэхэл хэрэгтэй байгаа! Үшөө ямараар хэлсэхэ байгааб!». Тоэд тиитэрээ хашхархаар ямар тиимэ ехэ алдуу эндүү гү, али таарууггүй ушарал болоо юм ааб гээд һонирхоходо: һүүлшын 8 һара соо партбюрогой оройдоол 4 заседани болоо. Тэндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээгүй байба. Саашань уншахада, «Партийна организаци агиттколлективэй хүдэлмэри ударидан ябуулаагүй», «үйлэдбэриин газарнуудта гоёор шэмэглэгдэһэн харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд үгы», «дайшалхы хуудаһанууд», «Сахилгаан», ханын газетэнүүд үсөөн гаргагдана» гэжэ элирнэ. Тиигэ тиигэһээр захагүй олон баримтанууд дурдагдана: «отделенидэ социалис мүрысөөн, коммунис ажалай түлөө мүрысөөн эмхидхэгдээгүй», «тоосоото үе соо партида нэгэ хүн абтаа», «Олонхи коммунистнууд партийна даабаригүй», «4 коммунистнар гэшүүнэйнгээ түлбэри гурба һара үлүүтэй саг соо түлөөгүй».

Иимэрхүү байдалтайшье аалам, бидэ эндэ арсахаяа, буляалдахаяа огто һананагүйбди. Иимэ байдалайнь түлөө шангаар шүүмжэлхэдэшье, зохисотой зүбшэл үгэхэдэшье яаха һэм. Энэ ушарта ондоо асуудалаар, тусхайлбал, журналистын мэргэжэл шадабариин талаар хэлэхэ һанаан бодол түрөөдхинэ. Олон табые шаша шашаһаар янза бүриин тоо, баримтануудые «мяхажуулангүй» бэе бэедэнь үлхүүлжэрхихэдэ уншагшад, хайхандаа, тиимэшье дуратай бэшэл байха ха. Энэ тоосоое бэшэхэдээ, тус эхин организациин «гол үбшыень» гэхэ юм гү, юрэдөө, тэрээндэ сэхэ хабаатай нэгэ асуудал голлуулан абаад, гүнзэгыгөөр, хёрхо журналист ёһоор шэнжэлээ, тайлбарилан харуулаа һаа дээрэ һэн ха гэжэ һанагдаха байна.

Гэмшэлтэй зүйлынь юуб гэхэдэ, тус газетэдэ иимэрхүү тоосоонууд аргагүй олон. Тээсгэнэй, ноябриин 4-нэй номерто баһал иимэ тоосоон хэблэгдээ. Энэ тоосоон— Саянанай совхозой гурбадахи отделениһээ. «Партбюрогой секретарь Ш. Х. Аюшеев элидхэл соогоо гансал отделениин ажахын асуудалнууд дээрэ тогтоо», «жэл соо партида нэгэл хүн абтаа»…. гэхэшэлэн тэрээн соонь юрэ тоологдонхой. Харин тодорхой тобшолол энэ тоосоон соо мүн лэ хэгдэнэгүй.

«Партийна ажабайдал» гэһэн гаршагай газетэдэ ходо гаража байхын хажуугаар партийна хүдэлмэрилэгшэдые һонирхуулмаар, тэдээндэ туһа боломоор гүн гүнзэгы удхатай, партийна организациин ажал ябуулгын олон янзын арга метод, түхэл маяг тобшолһон статья, корреспонденци хэблэгдэхэ зэргэтэй. Зүгөөр «Саян» газетэдэ иимэ материалнууд үгы шахуу.

Гэхэ зуура, партийна хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа парткомуудай, эхин организацинуудай секретарьнарай, партгруппоргнуудай, жиирэй коммунистнуудай бэшэһэн бэшэгүүд газетэдэ хаа-яал дайралдана. Эдэнэр лэ өөһэдынгөө дүй дүршэл, партийна хүдэлмэрине хайшаагаар ябуулдаг тухайгаа хэнһээшье үлүүгээр хөөрэжэ үгэхэ аргатай бэшэ гү? Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ, партиин зэргэдэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые шэлэн абаха, профсоюзай, комсомолой болон ниитын бусад организацинуудай хүдэлмэри үе-үе болоод харуулжа байха, партийна организацинууд тэдэниие хэр хүтэлбэрилнэб — эдэ асуудалнууд тус газетэдэ даншье һаа халирхайгаар тайлбарилагдана гэжэ хэлэлтэй. Газетын хуудаһануудые ираад байхада, редакциин партийна ажабайдалай таһаг, магад, тодорхой, холын хараата түсэбгүйгөөр хүдэлнэ аа гү гэжэ һанамаар болоно.

Партийна ажабайдал гүнзэгы удхатайгаар, тодо һонороор харуулдаг болохо хэрэгтэнь КПСС-эй райком өөрынгөө хэблэлэй органдо бодото туһаламжа үзүүлжэ, таарамжатай эрилтэ табижа байха ёһотой. Тиигэбэл хамтын агитатор, пропагандист, эмхидхэлшэ байһан үүргэеэ газетэ үлэмжэ һайнаар бэелүүлдэг болохо бэлэй.

УРГАСЫН ЭХИН—ҮРЭҺЭНҺӨӨ

Мухар-Шэбэрэй аймагай „Коммунизм“ колхозой главна агроном С. УНИЧ хөөрэнэ.

ҮБЭЛЭЙ сагта таряашад, механизаторнуудай хэхэ ажал огто үгы, айхабтар сүлөөтэй, тэдэнэр һанаа амархан нюргаа үргэлөөд ябадаг гэжэ зарим хүн һанадаг. Тэрэмнай даншье тиимэ бэшэ юм.

Бодоод үзыт даа. Эгээл мүнөө хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы машина, техникэ һайнаар заһабарилха тон харюусалгатай ажал түлэг ябажа байна. Мүн ургасын үндэһэ һуури болохо—үрэһэ хүрэнгэ эрхимээр сэбэрлэжэ, эзэн ёһоор хадагалха, харууһалха баһал аргагүй шухала хүдэлмэри таряашадай урда байна бшуу.

Ёһотойл таряашан гээшэмнай жэлэй ямаршье сагта сэдьхэлээ амаруулдаггүй, һанааниинь ходол газар тээшээ, ургаса тухайгаа татуурдаг юм гэжэ зон зүб хэлсэдэг.

Мүнөө манай колхозойхид энэ жэлэй ургасын дээжэ, шэлэмэл таряанһаа хойто хабарайнгаа тарилгада хүсэд хүрэхэ һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ, хуу амбаартаа хэнхэй. Тиибэшье һаа, һанаа сэдьхэлшни үшөөл амархагүй юм. Үнөөхи тарланаймнай үрэһэн хэр байна хаб? Досооһоо халажа, муудажа байнагүй аа гү гэжэ һанаата болохош. Ходол шалгажа, хаража байхаш.

Һаяхан колхозой тракторна, таряан ажалай бригадын бригадчр суута таряашан, Социалис Ажалай Герой П. П. Челночков намтай уулзаад:

— Станислав Федорович, би мүнөө хүрэнгынгөө ороохо үзөөд ерээб. Таряанаймнай үрэһэн эрхим гэжэ мэдээшье һаа, ходол шалгажа байгаагүйдөө һанаам амарнагүй, —гээ һэн.

Зүб лэ даа. Пантелеймон Петрович Челночков үрэһэнэй таряа хадажа, хуряажа, тоог дээрэ оруулхаһаа эхилээд, тэрэниие сэбэрлэхэ, амбаарта хэхэ, тариха хүрэтэр өөрөө ходо хёрхо наринаар хаража, шалгажа байдаг юм. Эндэхи бүхы механизаторнууд, таряашадшье үрэһэ хүрэнгэдөө нюдэнэй сэсэгы мэтэ хандажа һуранхай.

Манай колхозойхид таряанайнгаа үрэһэ намар эртэ, үрин дулаан байхада һайнаар сэбэрлэхэ, бэлдэхэдэ таарамжатай гэжэ тоолодог. Харин үбэлэй хүйтэндэ хүрэнгын ороохо сэбэрлээбди гээд түмэр түдэгэдэ наншахада һайн бэшэл даа. Ороохониинь бисарха, тэһэрхэ, хүлдэхэшье ха юм. Тиигээд үбэлэй сагта хүрэнгын ороохые урбуулан онгиргонгүй, таатай температуратай зохид склад соо байлгажа амаруулха ёһотой гэжэ агрономическа эрдэм, наука заадаг шуу.

Колхозоймнай ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ 14 мянган центнер, тэрэнэй 11 мянган центнерынь «Онохойская—4» сортын шэниисын сортовой үрэһэн булта хоёр дахин сэбэрлэгдээд, амбаарлагданхай.

Тээсгэн хоёрдохёо сэбэрлэжэ дүүргээд байхадаа үрэһэеэ лабораторидо шалгуулжа үзэхэдэ, бог шоройгүй, сэбэрэйнгээ талаар гол түлэб 1-дэхи, 2-дохи классай гэжэ тодороо. Тарилгынгаа шанараар, мүн ургаха талаараа бүхы үрэһэмнай 93—95 процент болоо гэжэ сэгнэлтэ абаһан. Шииг нойтоор-шье нормоһоо ехэ бэшэ.

Ингээд лэ хүрэнгымнай энэ ороохон хабар болотор ойроо хүртэнгүй наринаар хадагалаатай байха юм. Харин хабар дулааншаг болохолоор бүхы үрэһэеэ газаа гаргажа, нара һалхинда байлган шанаржуулхабди. Энээниие жэл бүри хэдэг зомди.

1967 ондо сэхэнхи таряагаа нэгэдэхи, үлэгшыень табадахи репродукциин үрэһөөр тарихабди. Өөһэдын эрхим һайн элитнэ классай үрэһэ ургуулжа абахын тула ерэхэ жэлдэ 200 центнер суперэлитнэ үрэһэ бэлдэнхэйбди.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, хадагалха, тарижа ургуулха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдаг гээшэбди. Миниин һанахада, манай колхозойхид гансахан газарайнгаа хүрьһэнэй һайн, элдүүрниинь эрхимээр хэгдэһэн, хура бороогой хаһа сагтаа ороһонойнь лэ ашаар жэл бүри үндэр баян — гектарай 16—27 центнер адагтай, 25—30 центнер эрхимтэй — ургаса абана бэшэ. Нютагтаа таараһан, эрхим шанартай шэлэмэл һайн үрэһөөр тариһанай ашаар баһал гектарай лаб 2—3 центнер ургаса нэмээжэ абанабди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Эрхим һайн үрэһэн — үндэр баян ургасын эхин гэдэг тон зүб.

МЭРГЭЖЭЛТЫН АЖАГЛАЛТА

ЗАХААМИНДА ЯМАР МАЛ ҮДХЭХЭДЭ ТААТАЙБ

ШЭНЭ ТАБАН жэлдэ ехэхэн зорилго табигдана. Колхоз, совхозууд тарлан ажахыгаа хүгжөөхэтэй хамта, малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмэнь дээшэлүүлхэ талаар 1965—1970 онуудта горитой түсэбүүдые харална гээшэ.

Манай Захааминай аймагай ажахынууд илангаа мяха ажал эрхилдэг хадаа, энэ hалбараа хүгжөөхын тулада горитой оролдолго гаргана. Нютагаймнай эрхэ байдалда талха тарялан мүртэйгөөр ургадаггүй, тиимэhээ нэгэ талаараа үбэлэй хахада мал олоорнь шахан таргалуулха аргагүйлэгдэнэ.

Аймагай колхозууд жэл бүри сентябрь, октябрь hара болотор эбэртэ бодо малые бэлшээридэ адуулжа, энэл үедэ мал ажалhаа олон доход оруулдаг юм. Жэшээ болгон аймагай түрүү ажахынуудай нэгэн—«Байкал» колхозые абажа харайбди. Үнгэрhэн жэлдэ артелиинхид эбэртэ бодо малые бэлшээридэ hайнаар таргалуулhан, бүхэдөө 1030 толгой мал гүрэндэ худалдаhан байгаа. Энэнэйнь хахадhаа үлүүнь эрхим сэгнэлтэтэйгээр абтаhан. Бэлшээридэ таргалhан малай мяханай өөрынь үнэ центнерээ 51—62 түхэригтэ болоhон. Химда продукци гүрэндэ худалдагдажа, 100 мянган түхэригэй сэбэр олзо ажахыдань оробон байха юм.

hүүлшын жэлнүүдтэ тус ажахы эбэртэ бодо малайнгаа үүлтэрые hайжаруулхын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө үедэ колхоздо симментал болон хальмаг үүлтэрэй холисонууд, hарлагhаа таhарhан хайнаг, ортон үүлтэрэй эүhэтэ мал олошороо байна. Эбэртэ бодо малай үүлтэр hайжаруулха гэхэ гансал hайн талаа харуулна. Энээниие одоо заагдаhан таблицада харадбди.

	1963 ондо	1964 ондо	1965 ондо
Гүрэндэ тушаагдаhан мяхан (центнерээр)	2215	2578	2797
Мяханай өөрынь үнэ (түхэригөөр)	47-00	46-53	51-62
Мал ажалhаа абтаhан бүхы олзо (мянган түхэригөөр)	230,5	290,4	387,8
Тэрэнhээ абтаhан сэбэр олзонь	72,0	92,5	105,2

Энээнhээ харахада, мал ажалhаа абтаhан олзо доход жэл бүри ехэ болоhон байна. Тэрэнь илангаяа эбэртэ бодо малые hайнаар бэлшээридэ таргалуулhанhаа, мяхалиг үүлтэрэй мал олон болгоhоноhоо түйлагда. Тиимэhээ энэ асуудалда колхозой мэргэжэлтэд горитой анхарна.

Гүрэндэ тушаагдахаар шахан таргалуулагдаха мал түсгаар илгагдажа, бэлшээридэ гаргагдадаг юм. Тиимэ гүүртэнүүд илангаа бүрүү, хашарагуудые бүридхэдэг даа. Колхозой мэргэжэлтэд гүүртэнүүдые эмхидхэхэдээ малые эбэртэ бодо малые hаhа зүhөөрнь, шэгнүүрэйнь харгалзадаг. Бүрүүнүүдые харадаг нэгэ гүүртэдэ 150 толгой хүрэтэр, хашарагууд 120—130 толгойгоор байлгагдана. Энээнэй хажуугаар саашанхи ажаhуудта хэрэгтэй эрхэ байдалда таараажа үдхэгдэхэ, мяхалиг үүлтэрэй мал байлгахын тулада 1964—1966 онуудта олон янзын түрэлэй мал шэнжэлэгдэжэ үзэгдэhэн байгаа. Тэрэнэй зарим дүнгүүдhээ харахада иимэ. Симментал үүлтэрэй хашарагууд зунай 102 хоногто бэлшээридэ ябахадаа, тус тустаа 100 килограммаар гэхэ гү, али суудхын мянган граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ. Симментал үүлтэрэй болон хальмаг үүлтэрэй хоорондоhоо гараhан хашарагууд 106 килограммаар нэмэгээ. Энээнhээ hайнаар таргалhан мал байгаагүй. hарлагай шүhа нэгэдхэжэ, симменталтай гараhан хайнаг хашарагууд (нэгэдэхи гибрид) зунай бэлшээриин 102 хоногто шэгнүүрээ 91 килограммаар дээшэлүүлээ. Хайнаг болон симментал үүлтэрэй хоорондоhоо гараhан—ортон гунануудай шэгнүүр 82 килограммаар, hарлаг гунанууд 49 килограммаар нэмээтэ шэгнүүртэй болоhон байха юм. Энээнhээ ямар тобшолол хэлтэйб? Манай Захааминай эрхэ байдалда симментал болон хальмаг үүлтэрэй холисонууд түргөөр томо болоно. Тиимэ малые гүрэндэ худалдахада hайн сэгнэлтэтэйгээр абтана. Тиихэдэ хайнаг мал бэлшээридэ таргалхадаа баhал юугээрэшье дутуугүй байдагынь харагдана.

Ондоо талаhаа харахада, hарлаг болон ортон үүлтэрэй мал бэлшээридэ бирагүйгөөр таргалдаг байна. Иимэ мал гурбан жэл болоод байхадаа, бэенэй шэгнүүрээр хоёр жэлтэй болоhон симментал, хальмаг үүлтэрэй малда хаанашье хүрэнэгүй. Гүрэндэ худалдахада муугаар сэгнэгдэдэг. hарлагууд 3—3,5 наhатай болоод байхадаа, дунда зэргээр оройдоол 150—170 килограммтай болоhон байдаг. Тиигэбэшье, hарлаг мал хада уула ехэтэй газарта ямаршье hаагүйгөөр бэлшээжэ ябадаг. Тэрэниие харуулхалада үбэлдөө hайн байра хэрэггүй, ямаршье хүйтэн байгаа hаа, саhан дороhоо хагда малтажа эдээд үбэлжэдэг мал гээшэ. Энэ талыень харалсаа хада hарлагууд Захааминай нютагта таараажа үсэлбэрилэгдэнэ. Ходоод бэлшээридэ адуулагдадаг мал тулада ажахынуудта олзотой, мяханиинь өөрынь үнэ сэн багатай байна. Ушар тиимэhээ ажахынууд симментал, хальмаг үүлтэрэй мал үдхэхээ хажуугаар тэрэниие барилсаха ёhотой.

Малые түргэн зуураар томо болгожо гүрэндэ худалдадаг колхозуудта симментал түрэлэй, мүн хальмаг, хайнаг үүлтэрэй эбэртэ мал бүри олоорнь барихаа эшэгтэй байhаниинь олиршье ха юм. Тиимэ түрэлэй мал үдхэхэлэ бэлшээридэ таргалхадаашье hайн байдаг шуу. Энээниие үшөө иимэ баримтануудhаа гэршэлхэ байна. «Байкал» колхозой түрүү малшад Гарма Дондоков, Доржо Базаров гэгшэд Сонгинто гэжэ газарта малаа адуулhан байгаа. Тэдэнэр холын бэлшээридэ малаа гаргахадаа, тэндэнь дабhа абаашаhан, хододоо бэлшээрэз hэлгэн малаа адуулhан байха юм. Тиигэжэ хальмаг үүлтэрэй мал манай эшэтэ эрхэ байдалда тулэжэхэдэ hайн байгаа. Зунай сагта бэлшээридэ түргөөр таргална. Үбэлдөө хэды хүйтэн, саhатай, hалхитайшье hаа, зүдэржэ муудадаггүй. Иимэ түрэлэй мал богонихон болзортэ мяхалиг томо болдог. Илангаа зунай сагта hайса таргална. Тэрэнэйнгээ ашаар үбэлэй үедэ балай ехэ үбhэ тэжээл үгыгөөр ондо оромо гээшэ. Үдэртөө бэлшээжэ ябахадаа хайшаашье газарые илгангүй, хүр саhан дороhоо хагда малтажа эдээд ябадаг. Харин симментал үүлтэрэй мал тиимэ шадалтагүй ха юм.

Байгша оной сентябрь—октябрь hаранууд аймагаймнай «Байкал», «Коммунизм» колхозуудай тушааhан хальмаг үүлтэрэй мал бүлта дээдэ сэгнэлтэтэйгээр гүрэндэ худалдагдаа. «Байкал» колхозhоо хамта 470 хашараг бэлшээридэ таргалуулагдаhан байгаа юм. Энээнhээ ямар тобшолол хэлтэйб?

Захааминай аймагай ажахынуудта симментал үүлтэрэй мал баригдахын хажуугаар хальмаг түрэлэй мал барилсахаа аягтай, олзотой. Тиихэдэ сайшаала хайнагуудые үхэлэлхэдэ, тарамай гибридүүдые бии болгохоо хэраха байна. Энэ зорилгоор hарлагуудые барида фермэнүүдтэ нютагай hайжаруулагдаhан үүлтэрэй бухануудые гү, али хальмаг бухануудые хэрэглэжэ шухала. Ортон үүлтэрэй түл олзоо абахын тулада хайнагуудай фермэдэ симментал бухануудые, hайжаруулагдаhан нютагай үүлтэрэй гү, али хальмаг бухануудые барижа харагтэй.

Иимэ хүдэлмэри ябуулхада, фермэ бүхэндэ зоотехническа тоо бүридхэл зүбөөр табигдаха хэрэгтэй. Энээнгүйгөөр малай үүлтэр hайжаруулжа болохогүй ха юм. Хэрбээ манай эшэтэй эрхэ байдалда таарууулан үүлтэр бодо мал hайнтай эбэртэ олоорнь барижа шадабал, аймагаймнай колхозууд шэнэ табан жэлдэ гүрэндөө мяха ехээр тушааха аргатай. Иимэл зорилго гүрэн түрэмнайшье табилаг гээшэ.

М. ЦЫРЕНОВ,
зоотехник.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

АЙЛ БҮРИИН АЙЛШАН

Үглөөгүүр эртэ, үдэр, үдэшэ оройхоншье шэлэй заводой хүдэлмэришэдэй тосхон соогуур энэ солбон эхэнэрэй ябажа байхыень үзэхэт.

—Августина Тимофеевна Попова манай 5 почтальонуудай эгээл бэрхэнь юм,— гэжэ Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэдэй тосхондохи хэлхеэ холбооной таhагай начальник Старостина тэрэниие магтана.

Нүхэр Попова 380 айлай гэр байрануудта ябажа, тэдэнэй захиhан бүхы газетэ, журнал хүргэжэ үгэдэг. Эдэ айлнууд ниитэ дээрээ 485 хэhэг газетэ, 565 журнал абадаг юм. Теэд тэрэнэй зөөдэг почтонь гансахан хэблэл бэшэ ха юм. Бэшэг, телеграмма, посылка, мүнгэнэй эльгээлтэ, бандероль, наhатайшуулай пенси, холо ойроhоо ерэhэн захил, мэдээсэл...

Почто зөөжэ эзэдтэнь түргэн хүргэхынгөө хажуугаар айл бүриин захидаг, уншадаг hониин хэблэлнүүдые саг болзортонь дахин захюулжа байдаг заншалтай. Дүрбэн жэлэй туршада почтальоноор ажаллаха зуураа, өөрынгөө дааhан участогай айл зонтой hайн танил болоhон, тэдэнэй соёлой эрилтэ hонирхолые гүйсэд мэдэдэг болонхой. Дүрбэн жэлэй урда тээ тэрэнэй почто зөөжэ эхилхэдэ, сүүмхэ соонь тиимэшье олон хэблэл, бэшэг байдаггүй hэн. Мүнөө зөөхэ почтоёо нэгэ доро үргэжэ гарахын аргагүй байдаг тула хоёр гурбан удаа таhалжа хүргэдэг шуу.

Хэблэл тараалгын үедэ Августина Тимофеевна айл бүриингөө эзэдтэй уулзажа, шэнэ жэлэй газетэ, журналнуудые олоор захюулаа. Тус заводой хүдэлмэришэд ерэхэ жэлдэ абахаар 2022 хэhэг газетэ, 3234 журнал захинхай. Энэнь нёдондонойхиhоо 2 дахин шахуу ехэ болоно. Заводой хүдэлмэришэдэй дунда хэблэл тарааха, суртал нэбтэрүүлхэ совет, тэрэнэй ударидагша, коммунист Иван Николаевич Корнаков тон эдэбхитэйгээр ажаллаба.

Юрын ажалша эхэнэр Августина Попова дааhан үүргэеэ эдэбхитэй hайнаар гүйсэдхэн, айл зондоо хүндэтэй, холо хүлеэгдэжэ байдаг ямбатай айлшаниинь болонхой. Олоной хэрэгтэ урагшатай хүн иимэ ха юм.

Н. ХАЗАГАЕВ.

ЭХЭМНИ МАРТАХАГҮЙ ДАА!

Бүри нёдондо жэл минии эхэ хүндөөр үбшэлжэ, хэбтэридээ ороhон байгаа. Тиигээд үбшэниинь үдэр бүри шахуу ордоhолжо, тэрэ бүхэндэ аргашаниие ерүүлжэ зүдэрөө hэмди. Эмнэгшэд аргагүй ехэ туhаламжа үзүүлээ.

Би эндэ тромбоцентрэй врач нүхэр Кубанцева Ираида Леонидовна, тэрээнэй энэрхы hайхан сэдьхэл тухай мэдүүлхэ хүсэлтэйб. Энэ хүн өөрөө айхабтар оролдожо, минии эхэдэ олдошогүй шухаг эм оложо үгэhэн юм.

Гадна эхымнай түлэг үбшэн үедэ яаралтай туhаламжа үзүүлхэ станциhаа дежурна врач Галина Степановна Елисеева хододоо ерэжэ, али бүхы арга эмнэлгэ хэдэг hэн. Тэрэшэлэн медсестра Нина Ивановна Смирнова бүхэли жэлэй туршада манайда ходо ерэжэ, тарилга хэжэ байгаа.

Үнэн зүрхэнhөө оролдожо хүдэлдэг, энэрхы сэдьхэлтэй эмнэгшэдтэ гүн гүнзэгы баясхалангаа хүргөөд, тэдэнэй ашата hайхан ажал хүдэлмэридэ бүри ехэ амжалта хүсэнэбди.

Г. ВАХМЯНИН.
Улаан-Үдэ.

БАЯР ХҮРГЭНЭБ

Би эндэ өөрынгөө ябадал тухай халташье hаань хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб. Юуб гэхэдэ, нютагайм врачнууд аргаа ядахадаа, намайе Улаан-Үдын стоматологто эльгээбэ. Зорюута ерэбэб. Багахан эмнүүлбэб. Үбшэмни эдэгэбэгүй. Хүдөө нютагтаа нилээхэн удаан саг соо тэсэбэб. Тиигээд лэ баhал нютагайнгаа врачнарай зууршалгаар городоо ерэбэ гээшэб. Намайе мүнөө энэ hүүлшынхеэ ерэхэдэмни врач Филиппов Александр Владимирович гэдэг хүн шэнжэлбэ. Мүн дүрбэн ондоо хүнүүд үзэбэ. Нүхэр Филиппов намайе дахин дуудажа, одоол үбшыемни таниhан хэбэртэй, тарилга хүүлэбэ, олон эмүүдые бэшэжэ үгэбэ. Эдэнииень хэрэглээд байхадаа, одоол эдэгэжэ эхилбэб. Мүнөө үедэ бүришье hайн болонхойб. Врач нүхэр Александр Владимирович Филипповтэ энэ газетээр дамжуулан, үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Иигэжэ ехэ зүдэрхэ түйлдаа хүрэбэшье, оролдоhоноо харюулhан байна гээшэб.

П. ИСТОМИН.
Прибайкалиин аймаг.

Тимлюгэй цементын заводой түүхэй эдэй цехтэ КРС гэжэ түүхэй эд гаргалгые тааруулдаг тээрмэдэ автоматическа шэнэ установко хүдэлгэгдэжэ эхилбэ. Тэрэнэй туhаламжаар цемент гаргаха түүхэй эд болбосоруулагдан бэлэдхэгдэнэ. Энээнэй ашаар тээрмын үйлэдбэриин бүтээсэ hураггүй ехэ болоо, түүхэй эдэйнь шанар hайжараа, үйлэдбэриинь культура нилээд дээшэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай халаанай мастер Петр Андреевич Гладков автоматическа установкын пультын дэргэдэ.

В. НИКОЛАЕВАЙ фото.

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗДО

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ ДАМЖАГГҮЙ

Бимба Ганжурович Гендунов колхозой эрхим хонишодой нэгэн гэжэ тоологдодог. Байгша ондо тэрэнэй отарын 100 эхэ хонин бүриhөө 92 хурьган абтаа. Гадна бага бэшэ ноohон хайшалагдаа юм.

Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоходоо нүхэр Гендуновай отарын хонишод ойн баярай жэлдэ эхэ хонин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлхээр үгэсэ үгэнхэй. Энээнээ бэелүүлхэнь дамжаггүй. Юуб гэхэдэ хонидынь хаhа сагтаа искусственна аргаар ороондо оруулагдаад, үбhэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэгдэнхэй. Үбэлэй шэнэ түл абалгада мүн лэ бэлэн байна.

МАЛ hҮРЭГӨӨ ОЛОШОРУУЛБА

Гахайнуудые шахан таргалуулдаг Сотниковой совхоз hайн үүлтэрэй эбэртэ бодо малай ехэ hүрэгтэй юм. Тэрэнэйнгээ шэнэ түлые түлжүүлээд аймагайнгаа ажахынуудта худалдадаг байна. hаяшаг «Коммунизм» колхоз тус ажахыhаа табан hаратай 50 толгой тугалнуудые худалдажа абаба. Тэдэнэйнь тус бүриинь шэгнүүр 150 —180 килограмм.

ЛЕКЦИНҮҮД УНШАГДАБА

Олзон, Ухаа толгой, Зүүн-Хаал гэхэ мэтэ холын газарнуудаар түбхинэhэн колхозой гүүртэ, отарануудаар олохон малшад ажаhуудаг. hаяшаг тэдэнэртэ «Знани» бүлгэмэй аймагай таhагай лектор нүхэр И. И. Этингов ерэжэ уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

Тиихэдэ нютагай дунда hургуулиин директор нүхэр Б. Ж. Базаров 3-дахи hүнэй-товарна фермын ажалшадта hонин лекци уншажа баясуулба.

ШЭНЭ ЖЭЛДЭ БЭЛДЭНЭ

Колхозой клубай эдэбхитэд комсомолой эмхитэй хамта шэнэ жэлэй угтамжада бэлэдхэл үргэнөөр ябуулна. Жэшээлхэдэ, эндэ хүгжэмэй инструментнүүд абтажа, клубай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн уран hайханай бүлгэмөөрхин шэнэ программаар концерт бэлдэнэ.

Шэнэ жэлэй үдэшэ клубай фойе соо ёлко яларжа, колхозой гурбан тосхоной ажалшад зугаа наада эмхидхэхэ байна.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

ЭРИЛТЭ УЛАМ ДЭЭШЭЛНЭ

Бэшүүрэй ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангадаг комбинат аймагайнгаа арад зоной захил дүүргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Тус комбинат байгша ондо нёдондонойхиhоо нилээд ехэ хүдэлмэри дүүргээ юм. Хэрбээ үнгэрhэн жэлдэ 96 янзын юумэ хэдэг байhанаа, мүнөө жэлдэ 124 янзын продукци гаргадаг болоhон. Энэ хугасаа соо гүйсэдхэhэн захилынь 32 мянган түхэригөөр ехэ болоо.

Эндэ байhан шэнэ комбинадай ашаглалгада оруулагдахада арад зоной эрилтые хангалга хэдэн дахин ехэ болохоор хараалагдана.

В. БОРИСОВ.

Улаан-Үдын 65-дахи hургуулиин физкультурын багша Надежда Васильевна Никифорова хори гаран жэлэй туршада эндэ багшална. Энэ турша соо hургуулиин спортсменүүд 70 гаран кубок, грамотануудые абаhан байха юм. Энэ жэлэй комплексно спартакиадын дүнгөөр hургуулиин спортсменүүд город соогоо түрүү hуури эзэлээ.

Надежда Васильевна дүй дүршэлтэй педагог. Тэрэнэй олон hурагшад спортын мастернууд болонхой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. В. Никифорова өөрынгөө hурагша Люба Смерных гэгшэтэй.

ТҮҮХЭТЭ ГАЗАРНУУДААР

ДЕКАБРИСТНУУДАЙ ТАЛМАЙ

ЛЕНИНГРАД ХОТЫН ехэ ехэ талмайнууд Нева мүрэнэй эрье шадараар түбхинэнхэй юм. Ушарынь гэхэдэ, урдань намаг байhан газарта байра байдалаа түбхинүүлжэ эхилhэн аяниад Нева мүрэнэй эрьеэр түрүүшынгээ гэр байрануудые түхеэрдэг байhан.

Декабристнуудай талмай бусадта орходоо «дүрбэдэхи ханагүй» талмай болоно. Юуб гэхэдэ, тэрэ «дүрбэдэхи ханань» Нева мүрэн болоно бшуу. Талмайн баруун захадань Адмиралтействын гоё hайхан барилганууд жэрылдэдэг. Зүүн тээнь—сенадай барилганууд, тээ саананиь Исаакиин сүмэ элдэб янзын суранзан мэтэ гэрэлээрээ зэрэлгээтэн байдаг. Талмайн тэг дунданиь морин дээрэ hууhан Петр I хаанай дүрэ Нева мүрэн тээшэ «харайлгажа ябадаг».

Түүхэ домогто ороhон энэ талмай тухай хэн дуулаагүйб даа. Ленинградаар ябаашьегүй хүн, түүхын ном соо хэблэгдэhэн зураг харахадаашье Сенадуудай энэ талмайе ухаандаа халууhан лэ байха.

1825 оной декабриин 14-нэй үдэрhөө хойшо тус талмайн түүхэ улам саашаа үргэлжэлүүлэглэhэн ааб даа. Тэрэ гэhэнhээ хойшо гоё hайхан городой түүхэтэ газарнуудай нэгэн болоhон. Энэ талмай ород арадай гайхамшагта хуби заяанда шэнэ хуудаhа иража, шэнэ ажабайдалай харгы зам заahан түүхэтэй. Сенадуудай талмай удаань Петровско байhанаа Декабристнуудай талмай гэжэ нэрлэгдэдэг болоhон.

Тэрэ хадаа Ленинград хотын hалбаран хүгжэhэн түүхэтэй тон адлирхуу. Тэрэнэй түүхэ Петербургын томо промышленна предприяти болоhон Адмиралтейскэ верфиин түбхинэhэн үдэртэй адли юм. Нева мүрэнэй баруун эрьедэ түбхинэhэн Адмиралтейскэ верфиин барилга 1704 оной ноябриин 5-hаа эхилhэн намтартай. Юундэ мүрэнэй эрьедэ иимэ ехэ барилганууд бодхоогдоо юм гэбэл, тэрэ үедэ Росси руу хари гүрэнэй сэрэгүүд ерэжэ, Нева мүрэниие эзэмдэхэеэ забдадаг байhан. Тиимэhээ Адмиралтейскэ верфи баhал нэгэ ехэ хэрэм боложо үгэхөөр түсэблэгдэhэн. Тиихэ үедэ верфиин баруун, зүүн талаарнь ямаршье барилга хэхэгүй гэhэн захиралта гараhан байгаа. Юуб гэхэдэ, эндэhээ далай руу шэртэн харахада зохид байhан. hүүлэй үедэ дурсаглагша газарнууд шадар хотын центральна—мүнөөнэй Дворцово, Исаакиин, Декабристнуудай талмайнууд hэргээн бодхоогдоhон домогтой.

Тиихэ үедэ Сенатска талмай руу эгээл олон хүн зон суглардаг байhан. Яахадааб гэхэдэ, энэ талмайн захаар Исаакиин талмайhаа Васильевска арал руу ошоhон тусхай модон хүүргээр хүн зон ниишэ тиишэ аяншалдаг байгаа. Тус хүүргэ 1727 ондо баригдаhан. Удаань 1794 ондо тэрэ хүүргэ тухай иигэжэ бэшэhэн: «Адмиралтейскэ болон Васильевска арал холбоhон Нева мүрэнэй хүүргэ Агууехэ Петр I памятник шадар байдаг. Тус хүүргын утань 140 сажан, 21 плашкоудhаа бүридэнхэй».

Адмиралтейскэ верфидэ бүтээгдэhэн корабльнуудай Нева мүрэндэ табигдахадань мүн лэ олон хүн зон суглардаг байhан. «Сэрэгэй шэнэ кораблиин уhанда табигдахадань полициин тусхай хүдэлмэрилэгшэд гэр байрануудаар ябажа, кораблиин мүндэлhэн үдэрые тэмдэглэдэг ёhо заншалтай болоhон байна. Тэдэнэр шэнэ корабльдаа нэрэ үгэжэ, гүрэнэй, адмиралтейскэ тугуудые намилзуулдаг гуримтай байhан.

1760-аад оной үеэр Нева мүрэнэй эрьеые бүхэлhэн модон халхабшанууд гранит шулуугаар hэлгэгдэжэ эхилhэн байна. Тиигэжэ Петербургда Нева мүрэнэй эрьедэ эгээ түрүүшын шулуун хананууд Галернаhаа эхилээд Литейнэ хүрэтэр 1763—1788 он хүрэтэр баригдаhан. Нүгөөдэ—Адмиралтейскhээ эхилээд Галерна байшан хүрэтэрхи зай аяар 18 жэлэй туршада бүтээгдэжэ, Петроград бүhэлhэн Нева мүрэнэй эрье гранит хүхэ шулуугаар бүхэлэгдэhэн байна.

1782 оной августын 7-ной үдэр «Меднэ всаднигай» (Петр I зорюулагдаhан энэ памятнигые А. С. Пушкин «Меднэ всадник» гэжэ нэрлэhэн) нээгдэхэдэ, Декабристнуудай талмай бүришье гоё hайхан болоhон юм.

РОССИДА ТҮРҮҮШЫН түүхын хуудаhа нээhэн үдэр 1825 оной декабриин 14-нэй үдэр болоно. Энэ үдэр Россин революционернүүд хаанай урдаhаа түрүүшынхеэ буhалгаа үүдхэжэ, Петроградай баяд, ноёдые эшээндээ ороторнь айлгаhан, hүрдэхөөhэн домогтой.

...Наполеоной урдаhаа эхилhэн дайн дүүрээд байгаа. Тиигэжэ Ородой гварди далайгаар тамаржа, нүгөөдүүлынь газар дээгүүр ябажа, түрэл Петербург хотодоо сугларжа эхилбэ ха. Дайнда хабаадалсаhан ородой солдадууд өөрынгөө баатаршалгые үшөө дахин харуулжа, гэр бүлэнэртөө бусажа ерэhэн байгаа бшуу. Дайсанаа hүүлдэжэ ерэhэн ородой залуу офицернүүд Европоор ябахадаа, Франциин Агууехэ революциин hүүлдэ ёhо заншалтай танилсажа ерэhэн байха юм. Зүгөөр өөрынгөө нютаг бусажа ерэхэдээ тэдэнэр юу хараа, юу үзөө гээшэб?

«Бидэнэр шуhаа адхажа ерээбди. Тиихэ мүртэмнай маанадые баяшуулай газар элдэхыемнай эльгээнэт.

Бидэнэр эхэ ороноо хамгаалаабди, зүгөөр таанад, баяшуул, маанадые мүлжэhөөрта».—гэжэ Александр Бестужев император Николайда эльгээhэн бэшэг соогоо мэдүүлhэн байгаа.

1816 ондо Россин гвардиин залуу офицернүүд өөрынгөө түрүүшын нюуса бүлгэм эмхидхэhэн намтартай. Арбаад жэлэй туршада нюусаар хүдэлмэри ябуулхадаа тэдэнэр гаряашадые сүлөөлхэ, солдадуудай алба хэхэ хаhые хорооха, ороноо зүб харгыгаар ябуулха зорилго урдаа табиhан юм.

1825 оной декабриин 14-дэ Хойто зүгэй нюуса бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд гартаа буу барижа, Сенадуудай талмай дээрэ гаража ерэhэн домогтой.

Буhалгаа үүдхэхэ үдэр, газарынь эндэ дэмы зарлагдаагүйнь мэдээжэ.

...Үдэрэй гурбан час. Декабрь hарын богони үдэр дүүрэхэ тээшээ болонхой. Талмай дээрэ сугларhан буhалгаа үүдхэгшэдэй тоо гурбан мянганhаа дээшэ сэрэгшэдые өөрынгөө тала руу абаад байгаа. Энээниие мэдэhэн Николай хаан Романовуудай угсаатанай хуби заяан hалаа гэжэ ойлгоходоо, буhалгаашадай урдаhаа хэдэн удаа морин сэрэгшэдые табиhан. Ябаган сэрэгшэдээ табихаа айhан байгаа. Ехээр айhан hүрдэhэн хаан артиллери асарха гэhэн захиралта үгэhэн байгаа. Тэдэнэрынь хүрэжэ ерэхэдээ пушкануудайнгаа hомо асараагүй байшоо.

Декабристнууд ударидагша Трубецкой гэгшэсэ оложо ядахадаа, шэнэ хүниие диктатор болгожо hунгаха гэhэн шиидхэбэри гаргаба. Тиигэжэ хаан тайжа Оболенский энэ тушаалда hунгагдаба.

Үдэрэй дүрбэн час багта буhалгаа үүдхэгшэдэй хуби заяан шиидхэгдээд байгаа. Юуб гэхэдэ, хаанай талаhаа 12 мянганhаа дээшэ сэрэгшэд, үшөө саананиь хотодо дүтэ байhан сэрэгшэд ерэжэ ябаhан. Тиихэдэ декабристнууд гурба мянганhаа дээшэ сэрэгшэдтэй байhан.

Бэлэн болоhон сэрэгшэдтээ—артиллеристнүүдтээ буугаа hомологгы гэhэн захиралта хаан үгэбэ ха.

— Баруун талаhаа, түрүүшын пушка бууда...

Зүгөөр буугай абяан гарабагүй. Сэрэгшэ артиллерист үшөө hомоной hүрэхэ запал табнагүй байгаа. Батарей командалжа ябаhан штабс-капитан Бакунинай тэрэ сэрэгшэдтэ гүйжэ ерэхэдэнь:

— Үндэр түрэлтэ, бидэнэр тэдэнэртэйбди,—гэжэ харюусаhан байгаа.

Түрүүшын hомон буhалгаашад тээшэ табигдажа, тэдэнэй дунда шархатаашад бии болобо. Хүсөөр багадаhан декабристнууд гэдэргээ сухарижа, Нева мүрэнэй мүльhэн дээрэ Московско полкын сэрэгшэд сугларhан. Эдэнэр тэндэhээ Петропавловска хэрэм ошохо зорилготой байгаа. Саашаа ошохоор зэhэhэн эдэнэрые артиллереэр буудахадаа, мүльhыень соолоожо, олон сэрэгшэд уhанда унаhан, шэнгэhэн. Зарим сэрэгшэдэйнь саада эрьедэ гарахатайнь зэргэ морин сэрэгшэд тэдэнэрые hамна, бута сабшаhан байгаа.

...Тэрэ үдэшэ Сенадуудай талмай хүнэй танихаар бэшэ болгогдоhон. Шархатаhан, үхэhэн сэрэгшэд, ехээр адхарhан шуhан... Полициинхид үхэhэн, шархатаhан хүнүүдэй бэеые Нева мүрэнэй соолго руу шэдээ hэн.

* * *

1825 ОНОЙ ДЕКАБРИИН 14-дэ болоhон түүхэтэ энэ үдэрые А. И. Герцен иигэжэ тэмдэглэhэн: «Энэ үдэр Исаакиин талмайhаа дуулдаhан пушкануудай абяан ашанар, гушанарай hанаан, ухаанда шэнэ харгы нээжэ үгэhэн».

Хэдэн арбаад жэлэй үнгэрhэн хойно «Герценэй дурасхаалда» гэhэн статья соогоо В. И. Ленин иигэжэ бэшэhэн: «Эдэ революционернүүдэй харгынь уйтан. Эдэнэр арад зонтой харилсаа, холбоогүй байhан. Тиигэбэшье hаа, эдэнэрэй хэрэг хосороогүй. Декабристнууд Герцениие hэрюулээ. Герцен арад зоной дунда революционно хүдэлмэри ябуулаа.»

1917 ондо болоhон Агууехэ Октябриин революци 1825 ондо үүдхэhэн үсөөхэн буhалгаашадай хэрэгые дүүргэжэ шадаhан. 1917 оной агууехэ баатаршалгын үедэ революционно хүдэлмэришэд, таряашад тэрэ Сенадуудай талмай дээгүүр гаража, Үбэлэй ордондо добтолhон түүхэтэй.

Мүнөө хуушанай «Сенадуудай талмай», «Петрой талмай», «Декабристнуудай талмай» гэжэ нэрлэгдэн поэдүүдэй уран зохёолдо орожо, түүхэ домог болоhон. Мүн тиихэдэ агууехэ город баригшадай памятник, агууехэ революционно арадуудай hүлдэ болгогдон мүнхэжэрүүлэгдэнхэй.

Совет засагай тогтоhоор 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй хүдэлмэрини ябуулагдажа эхилhэн эдэ үдэрнүүдтэ зурсагдаhан талмай руу холын аяншад, мүн городойшье ажалшад, илангаяа студентнэр олоороо ерэжэ, дурасхаалта памятнигай түүхэтэй танилсана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Спорт

ЕХЫН УРИЛДААН

ЭНЭ үбэлэй спортивна сезон соо санашад түрүүшынгээ ехын мүрысөө үнгэргэбэ. Эрхүүгэй, Шэтын, Ангарскын, Яхадай АССР-эй спортсменүүд республикымнай санашадта айлшаар ерэһэн байна. Тэдэнэй командануud спортын мастернууд олонтой байгаа.

15 километрэй зайда болоһон урилдаанда санашад илангаяа олооро хабаадалсаба. Энэ зайда түрүүлжэ гарахын түлөө зуу гаран хүн урилдаа. Тэдэнэй дунда СССР-эй спортын 34 мастер болон мастерта кандидат бии байһан. Энэ хадаа мүрысэгшэдые тон ехэ болгоомжотойгоор урилдахые уридшалан һануулаа.

Эрхүүһээ ерэһэн, спортын хүндэтэ мастер Г. Большин ба манай спартакиадын мастер А. Бурлаков хоёрой хоорондо шанга тэмсээн үргэлжэлөө. Эрхүүгэй спортсмен 15 километрые 58 минута 0,2 секунда соо гаталжа финиш дээрэ түрүүлэн ерэбэ. Тэрээнһээ нэгэ минута зургаан секундаар гээгдэһэн А. Бурлаков хоёрдохи һуури эзэлһэн Ангарскын залуу санашад В. Надточный (сагынь 59 минута 11 секунда) спортын мастерай нормо дүүргээ. Ангарскын спортсменүүд Н. Антоненко, В. Кузьмин гэгшэд удаа дараалан дүрбэдэхи, табадахи һууринуудые эзэлбэд. Манай спортсменүүдэй дундаһаа түрүүшын арбан хүнэй тоодо 8-дахи һуури эзэлһэн Н. Анненков ороно. Спортын мастернууд Ю. Котельников, О. Харитонов гэгшэд 11—12-дохи һууринуудые эзэлэнхэй.

Буряадаймнай эдир санашад Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент А. Калуженин, багшанарай институдай студент Т. Цыбиков, «Спартагай» түлөөлэгшэ В. Попов гэгшэд амжалтатайгаар урилдаа. Тэдэнэр бэрхэ санашадые ахижа урдань ороод, мастерай нормо анха түрүүшынхеэ дүүргэбэ.

Арбан табан километртэ урилдаһан урилдаан залуу спортсменүүдтэ спортын мастерай нэрэдэ хүртэхэ арга олгоо. Энэ зайда туйлагдаһан үрэ дүнгөөр арбан нэгэн хүн мастерай нормо дүүргэһэн байна. Тиихэдэ дүрбэн санашан мастерта кандидат болоо.

30 километртэ болоһон урилдаанда Эрхүүгэй областиин санашад ехэ амжалта туйлаба. Спортын хүндэтэ мастер Геннадий Большин энэ зайе 1 час 59 минута 5 секунда соо гаталжа, дахяад түрүүлээ. Удаадахи һууринуудыень Ангарскын санашад, спортын мастернууд Н. Антоненко, В. Кузьмин гэгшэд эзэлбэд. Дүрбэдэхи һуурида спортын мастерай нэрэдэ хүртэхэ нормо дүүргэһэн Эрхүүгэй санашан Ю. Дроздов гараа.

Республикымнай санашад Ю. Котельников, О. Харитонов гэгшэд 5—6-дахи һууринуудые эзэлээ. Мүн «Спартагай» түлөөлэгшэ В. Попов финиш дээрэ долоодохи һуурида ерээ.

Энэ бэрхэшээлтэй зайда урилдаһан хүнүүд булта ябажа гараагүй. 90 хүнһөө 55-иинь финиш дээрэ ерээ.

Эхэнэрнүүдэй дунда болоһон мүрысөөндэ эрхүүгэйхид баһал эрхимлээ. Спортын мастер Н. Томских 5 ба 10 километрэй зайнуудта болоһон урилдаанда түрүүлһэн байна. Мүн иимэ зайнуудта урилдахадаа манай санашан А. Ермакова («Труд») 2-дохи һуурида гараба.

Гурбадахи һууриин түлөө тэмсэл үргэлжэлөө. 5 километртэ болоһон урилдаанда Томских ба Ермаковагай хойноһоо Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентка Н. Вершинина ерэһэн болобошье. 10 километрэй урилдаанда Шэтын санашан Г. Сорокинада гарташоо.

Эдиршүүл 10 километртэ урилдаа. Тэрээндэ миил юһэн хүн хабаадалсаһан байна. Яхадай санашан спортын мастер С. Черногродский энэ зайе 44 минута 31 секунда соо гаталжа, түрүү һуурида гараһан байна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент А. Калуженин, Г. Воронин гэгшэд эзэлбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Шэтын санашан П. Тонких гэгшэ 30 модоной урилдаанай зүргэдэ.

Урилдаанай нэгэдэхи, хоёрдохи үдэрнүүдтэ түрүү һуури эзэлһэн санашан, спортын мастер Н. Томских.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фотонууд.

ДАЛИЖАХАЛ ШҮЛЭГҮҮДТНАЙ, НҮХЭД!

(ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ)

ҮДЭР бүхэндэ редакцида ерэдэг бэшэгүүд соо шүлэгүүд, шүлэгүүд. Булад гууриһанайнгаа түрүүшын туршалгануудые. һанажа сэдьхэжэ ябаһан юумэн тухайгаа бэшэһэн ута, богонишье шүлэгүүдые Буряадаймнай зүг бүхэнһөө хүбүүд, басагад эльгээнэ. Тэдэнэй ехэнхинь һургуулиин һурагшад, студентнэр. Зүб даа. «Эдир залуу наһандаа хүн бүхэн—поэт» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Теэд уран шүлэгэй уужам харгыда гараха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэл ха. Дайралдаһан, үзэгдэһэн юумэн тухайгаа үгэ найруулаад, толгой холбуулаад, шанга шангаар «хангюурдадаг» хүниие шүлэгшэ бэшэ, бэлиггүй хүн гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй. Шүлэгшэд элдэбээр эхилдэг. Эгээл эхин булагуудайнь бурьялсые тон һайнаар урадхуулан абаа һаа, горхоншье гол болоод, голшье мүрэн болоод, холо харайдаг шуу. Зүгөөр энэм шүлэг бэшэжэ шадаха гү, али саарһанай, гарай зоболон гү гэжэ илгаруулхаар, тухайлхаар үе ушар байдаг. Сэдьхэл зүрхэнэйнгөө үнэн мэдэрэл, үгэнүүдые саарһан дээрэ ураар гаргаһан лэ хүн ёһото поэт гүүлдэг гү? Энэ асуудалда харюу үгэхын орондо Буряадай литературын үндэһэ һуури табигша, уран зохёолшо, поэт Хоца Намсараевай «Хэжэнгэдээ дуратайб» гэһэн шүлэгһөөнь хэдэн мүрнүүдые дурдая:

Һайхан нарата
Һаруул номин тэнгэридэш
Һаадаг номо дэлиһэн шэнги,
Оодон соохор
Улаан бүргэд дүүлижэ,
Хабарай суутай баатар эрын
Хатуу шэлдэн эрхын хүсөөр
Эршэлэн табиһан эритын дээжэ
Һомон шэнгеэр шууян байдаг
гэгшэл!

Эдээхэн мүрнүүдые уншаад байхада, нажар сагай хангалтама үеын тала, жэргэмэлэй жэнгирээн, аяар дээгүүр элиһэн нашануud нюдэндэ харагдахадал гэнэ. Ужам тэнюун сээжэтэй, баатар хүнэй хүсэтэ эрхын эршэ, тэрэнэй табиһан һомон бүргэд шэнгеэр шууяхадал гэнэ. Зүб даа Буряад орондомнай «эрхын хүсые туршаһан» баатарнууд, талын бүргэд гэлсүүлһэн хүнүүд олон байха.

Ерэһэн шүлэгүүдэй олонхинь залуу наһан, инаг дуран, ажал хэрэг тухай. Түрэл һургуули, зон нүхэд, үе саг тухай бэшэгдэһэн туршалганууд олон. Тэдэ шүлэгүүд тушаа тобшохоноор хөөрэлдөөд туршая.

Дынсема Бубеева. Энэ нүхэрнай шүлэг бэшэжэ эхилһээр яһала үнинэй. Тэрэ мүнөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин хэлэ, бэшэгэй факультедтэ һурана. Дынсемагай яһала олон шүлэг газетэ, журналда толилогдоо. Тэрэнэй нэгэ шүлэг уншая:

Набшаһад дуулана намарай
дуу,
Налагай үдэшэ, дулаан,
намдуу...
Шагнанаб хэнэйшьеб дуу
сэнгүү—
Шэнэлнэб зүрхэеэ хүлгүү.
Сонхо, үүдэеэ хаанаб.
Сэнгэхэ дурамни хаанаб?
Инагни, яаруу
Ябанабши хаагуур?

Дынсема үлүү үгэгүй. Намарай «налагай үдэшэ» инаг гансаяа хүлеэн ядажа, гуниглажа һууһан эдирхэн басаган тухай уран гоёор бэшэжэ шадаба. Хаанашьеб залуушуулай сэнгэн дуулалдажа, ирагуу хүгжэмэй зэдэлжэ байхада, хажуудаа инаг гансагүй басаганда ямар байгаа хаб? Эгээл энэ хүлгөөтэ үе, гажарантаһан саг тухайнь бэшэхэдээ, залуу поэтесса гол рууень «буудажа» шадаал ха.

Бубеевагай хэдэн шүлэг урдамнай хэбтэнэ. «Ажабайдалыеш эбдэхэгүйб инагни...» «Үдэшэхээ ерээ һэнши даа». Зүгөөр һүүлшынь «Мүнгэн» гэһэн шүлэг, сэхыень хэлэхэ хэрэгтэй, арайл бираагүй байна даа. Мүнгэн гээшэмнай юун гээшэб гэһэн асуудалда залуу бэшэгшэ харюу үгэхые оролдоно. Зүгөөр Дынсема орёо, худхуу мүрнүүдые хүрмэжэ, шүлэгөө юуншье бэшэ болгожорхёо. Уншаад үзэгты:

Хэлэдэг зариман:
Хармаан дүүрэн—(?)
Харгы урдам,
Хүн нүхэр.
Хүйтэн эдеэн
Ханза зэдэй
Гэршэлхэ аал.
Гэрэл дулаа (?)
Һайхан сэдьхэлэй?

Юуншье гэжэ хэлэхээ һанаһаниинь ойлгогдоногүй. Тиигээд рифмын хойноһоо оролдо оролдоһоор мүр бүхэнөө орёо, мушхамал шэнги болгожорхино. Иигэжэ дан хуурайгаар үгэнүүдые ябталан, бодол, удхын хойноһоо «гүйхэдөө», шүлэгэйнгөө гол утаһа—өөрынгөө зорилгые Дынсема алдажархина бэшэ аал?

Булат Дамбаев (Улаан-Үдэ, ЛВРЗ) шүлэг бэшэжэ үнинэй туршадаг хаш. Тэрэнэй эльгээһэн дүрбэн шүлэгые хаража үзэхэдэ, нэгэ һонин шэнжэ түхэл тэрэнэй зохёолнууд соогуур дайралдана. Булат юумэн тухай гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзэхэ дуратай. Юумые сасуулха, үгышье һаа нэгэнһээнь огто арсаад, нүгөөдэдэнь дурлаха һанаатай. Зүгөөр шүлэг бэшэлгэндэ шадабаринь арайл дуталдана гээшэ гү даа гэжэ һанагдана. Нүхэр Дамбаев үгэеэ хэрэглэхэдээ, һаланшаг, дайралдаһан үгэ олоод лэ табижархина, тэрэнэйнгээ удха унги тухай заримдаа бодомжолноогүй. Жэшээлхэдэ, оройдоол дүрбэхэн мүртэй тэрэнэй шүлэгхэн нимэ:

Газар үгы дэлхэй байхагүй.
Газар үгы барилгашье байхагүй,
Газар үгы ургамалшье
ургахагүй,
Газар үгы би ябахагүйб.

Дан гүлмэрхэн бодол. Газар тухай үнэнтөөр, гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзөө һаа, Булат ондоогоор бэшэхэ байгаа. «Энэ бэшэһэн шүлэгни», «Зоригтой, илдамтай басагадууднай», «Хүүхэхэн» гэһэн туршалгануудынь ёһото шүлэгэй хэмдэ арайл хүрөөгүй. Хараад үзэе. «Зоригтой, илдамтай басагадууднай» гэһэн шүлэг. «Балшарайм олтирогто Яруунамни бүрхөөмэ талаараа баяжанхай даа., бардамхан зантайхан басагадууднай Боохонһоо урагтай болонхой. даа». Арадай дуун лэ ха юм даа энэмнай. Тиигээд тэрэниие шүлэгни гэжэ тоолоходо хайшаа юм? Үгышье һаа, эрдэм соёлой үргэн замда гаргадаг багша тухай Булат бэшэхые оролдоо. Зүгөөр энэ ехэл габьяатай хүн тухайгаа сэдьхэлэй һайхан үгэнүүдые хэлэхын орондо нүхэр Дамбаев энэ тэрэ юумэ шашаад ябашана. Тиихэдэнь энэ шүлэгынь баярай үгэ бэшэ, толгой холбуулһан юрын лэ бэшэг болоно бшуу.

Булат оролдоо һаа, шүлэг бэшэхэ. Тиимэ тула үшөөл ехэ хүдэлхэ, олые уншаха, шудалха, мүр бүхэнөө мүлидэг, бодожо үзэдэг байха хэрэгтэй гэжэ һанамаар.

Д. Очиров (Баргажан) **Б-Ж. Бальжинов** (Захаамин) хоёрой шүлэгүүд газетэдэ яашье толилхоор бэшэ байба. Һургуулиин тетрадиин хуудаһан дээрэ хайша хэрэгээр «хатиилһан» мүрнүүд бидэндэ юуншье тухай дуулганагүй, адагай захыень хэлэхэдэ, шүлэгэй һалхитай «мэндын тэмдэгшье» боложо шадаагүй. Д. Очиров хадаа Дэрээнэй һургуулиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шүлэгөө эльгээгээ. Тэрээн соогоо һургуулиин табин жэлэй түүхые хөөрэжэрхихэ гэжэ һэдээ. 1917 оной революциһаа эхилээд. 1967 он хүрэтэр ехэ хубилалтанууд болоо. Зүгөөр нүхэр Очиров түрэл һургуули тухайгаа дулаахан, сэдьхэлэй үгэнүүдые хэлэхын орондо «шимни иимэш, тиимэш» гэжэ тоолоод лэ ябажархёо...

Тиихэдэ Б-Ж. Бальжановай «Мэндэ! Шэнэ үдэр» гэһэн шүлэг соо иимэрхүү олон тоололго бии. Уран гоё, һайхан образ, сасуулгатай мүрнүүдые бэшэхын орондо юрэнхы, яряанай үгэнүүдые ябталаад орхижорхёо. Нүхэр Бальжанов, та үшөө залуу байнат. 9-дэхи класста һуранат. Үгэдөө эртээнһээ нягта байгыт, оршон тойроһон түрэл байгаалияа хёрхо нюдөөр ходо шэртыт гэһэн дурадхал танда хэлэнэбди.

Сэлэнгын аймагай Ташир тосхонһоо **К. Будаев** нэгэ шүлэг эльгээбэ. Тэрэнь «Залуу шофер тухай дуун» гэһэн нэрэтэй. Нүхэр Будаев иигэжэ бэшэнэ: «Би шофернуудай ажал ябадалнуудые яһала мэдэнхэйб, теэд найруулгаараа болоогүй хаданы хүлисэхыетнай гүйнаб».

Үнэхөөрөөшье энэ шүлэгынь найруулгаараа болоогүй. Эхилэн бэшэгшэ һонин мэргэжэлтэй хүн тухай һонёор эхилһэн аад, тэрэнээ уран шүлэг болгожо шадангүй, саашань тунайшалаад орхижорхино. Энэнь дуун юм һаа. аялга нугалбаряараа ульгам жороо, ритмэтэй байха ёһотой бшуу. Харин тиихэдэ:

Оршон тойрон мүрэн уһанууд
Обёоржо ядамаар зэнхын
хабтайна.
Орьёл үндэр хада ууланууд
Угтан урдашни хүлеэн налайна,

—гэһэн ута унжагай мүрнүүдые уншажа байхада, машинын түргэн гүйдэл, талын һалхин, хүхюу жолоошон юундэшьеб бидэндэ харагданагүй.

Һүүлэй үедэ шүлэг бэшэдэг басагад олон боложо байна. Поэтессэнүүд Ц-Д. Дондокова, Ц-Д. Дондогой олоной дунда мэдээжэ. Тиихэдэ залуу бэшэгшэд Ш-Х. Базарсадаева. Ц-Х. Хубитуева, Д. Доржиева, Г. Раднаева, дээрэ дурсагдагша Д. Бубеева гэгшэдэй шүлэгүүд газетэ, журналнуудташье толилогдоһон. Мүнөө урдамнай **Р. Раднаева** (Хэжэнгэ) **С. Эрдынеева** (Улаан-Үдэ) хоёрой шүлэгүүд хэбтэнэ. Эдэ нүхэдэй шүлэгүүд дээрэ дурдагдаһан шүлэгүүдэй дутагдалнуудтал тон адли алдуунуудтай байна. Р. Раднаевагай «Улаан-Үдэ», «Хүшэгөөрэй аршаан» гэһэн шүлэгүүдые уншахада, уран шүлэгэй ёһото ольһон багаар үзэгдэнэ. Зүгөөр «Хүшэгөөрэй аршаан» гэһэн туршалгаяа нүхэр Раднаева үшөө заһажа, үшөө мүлихэ ёһотой байгаа.

Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумэй студент **В. Гомбоев** хоёр шүлэг манай анхаралда табиба. Энэ эхилэн бэшэгшэмнай буряад һара гэжэ байжа бэшэнэ. «Буурал толгойтой буряад һарые» хэн хараа һэм?

Р. Рабжуев (Ага) шүлэглэмэл фельетон бэшээ. Фельетон гээшэмнай уран хурса, хорон хэлэтэй, ехэ мэргэн байха ёһотой ха юм. Теэд Рабжуевай фельетон «Толгой заһалгын тодхор» гэжэ гоё нэрэтэй аад, миил юрын хөөрөөн болошоо. Хоёр архиншадай ябадалые хажууһаань хараад лэ, тамхи татангаа тэдэн тухай зугаалһан һонин.

Дээрэ дурдагдаһан нүхэднай, хэнэйшье мэдэһээр, шүлэгүүдээ газетын хуудаһанда хараха хүсэлэнтэй. Хэн поэт тиимэ хүсэлэнгүй юм. Зүгөөр шүлэг бэшэлгэндэ рецепт, хэмжүүр, иигээд тиигээд бэшэхэ гэһэн заабари үгы һэмнай. Түрэл хэлэеэ шудалагты, ахамад бэлигтэй поэдүүдэй зохёолнуудые уншагты, шүлэг дээрээ ехэл оролдожо хүдэлэгты гэһэн захяа ходо хэлэгдэдэг ааб даа. «Шүлэг бэшэжэл байха юм. Бэшэхэл бүреэ гаршни нугарха» гэжэ захидаг нүхэд бии. Үгышье һаа, «шүлэгөө оло дахин буулгажа мүлигты. Буулгаха бүхэндөө заһахат, дутуу дундыень олохот»,—гэжэ хэлэдэг зохёолшодшье бии. Теэд, нүхэд шүлэг бэшэхэ гээшэ таанад өөһэдһөөтнай тон ехээр дулдыдаха хэрэг болоно. Зүрхэ сэдьхэлэй үгэнүүдые хооһон худал һүхиреэнтэй холингүй, ёһото уран гоё сасуулга, образые хүхирүү тэрэ будагтай худхангүй, зурааша шэнги хёрхоор юумые адаглажа бэшэһэн хүнүүд нэгэл ондоо байдаг гэжэ хэлсэдэг. Бэлиг гэжэ бии ааб даа. Зүгөөр оролдосо гээшэмнай бэлигэй таһаршагүй ханинь ха юм.

Нүхэд, шүлэгтэй ханилхал һаа, хүсэ шадалаа гамнахагүйт. Шүлэгүүдтнай далижахал байха. Этигэл хэрэгтэй.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

УСТЬ—ОРДЫН ҺОНИН

ЕХЭ БАГАГҮЙ

Нельхайда географиин багша Жан Александрович Зиминие ехэ багагүй һайн танидаг. Ганса Нельхайда гэжэ гү? Жан Александрович багшын хүдэлмэриие уран зохёолшын ажалтай хамта амжалтатайгаар ябуулжа шадана. Тэрэ хэдэн акттай олон пьесэнүүдэй автор юм. Мүн уран зохёолой хэды сборнигуудые хэблэһэн.

Ургажа ябаа залуу үетэнэй ёһотой заабаришан. поэт ба уран зохёолшо юм. Ж. Зиминэй һонирходог юумэнүүдынь энээгээр хизаарлагданагүй. Нельхайн совхозой ажалшадай урда лекци болон элидхэл хододоо уншажа байдаг.

Хүдөөгэй интеллигенциин олон тоото түлөөлэгшэдэй нэгэн Жан Александрович Зимин иимэл һайн абари зантай хүн юм.

ЗАЛУУ ИНТЕЛЛИГЕНТНҮҮДЭЙ СЛЁТ

Усть-Ордада залуу интеллигентнүүдэй окружной нэгэдэхи слёт һаяхан болобо. Энээндэ 150 гаран хүн суглараа. Слёт дээрэхи хөөрэлдөөнэй шухала тема «Хүдөөгэй залуушуулай олониитын эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлгэдэ хүдөөгэй интеллигенциин үүргэ» байба. Слёдто хабаадагшад округой түрүүшын комсомолшуудтай уулзабад. Тэдэнэр Эрхүүгэй драматическа театрай «Сверчок» гэжэ зүжэг харалгаар ба амаралтын үдэшэ үнгэргэлгөөр хүдэлмэрее дүүргэбэ.

ЖУРНАЛИСТНУУД — АЙЛШАД

Хоёр үдэрэй туршада Германиин Демократическа Республикын журналистнууд Гюнтер Бобах, Гарри Гельхаар болон Тони Прохаска гэгшэд манай округой ажалшадай ажабайдалтай танилсабад.

Округой түб тосхондо немец журналистнууд Советскэ Союзай Герой В. Б. Борсоевой нэрэмжэтэ Усть-Ордын дунда һургуулида, хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ орожо, тэндэхи ажабайдалтай, һонин юумэнүүдтэй танилсабад.

Мүн тэдэниие Бойтогой совхозой ажалшад халуунаар угтаа. Парткомой секретарь М. М. Шантанов ажахыгаа ажал хэрэг, хараа түсэбүүд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Удаань Социалис Ажалай Герой, хонишон Ф. Б. Петухов нарин ноохото хонидойнгоо отара тэдэндэ харуулба. Бойтог һууринда немец журналистнууд эндэхи хуушанай һалишан Анастасия Богомоевна Хадаловагай айлшад болобо.

Немец нүхэд манай агууехэ Сибириин тайга тушаа олон юумэнүүдые уншаһан ба дуулаһан байха. Мүнөөдэр тэдэнэр тэрэнэй үзэсхэлэнтэ һайхан оршон тойрон байдал хаража сэдьхэлээ ханаба. Агнуурида гаралсажа, нэгэ гүрөөһэ алабад. Энээндээ ехэтэ бахархабад.

— Бидэ Агууехэ Октябриин 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан хэды очеркнуудые бэшэхээ шиидээбди,—гэжэ «Фрайхайт» газетын главна редактор Г. Бобах манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.—Урдань эгээ гээгдэнги арадуудай нэгэн байһан буряадуудай ажабайдалда болоһон шэнэ һүрхэй һайхан хубилалтануудые хаража ехэтэ гайхаба, һонирхобобди, — гэбэ.

МАНАЙ ОРОЛДОЛГО ИИМЭ

Кутулигай профессионально-техническэ училищи олон мэргажэлтэй 100—150-аад механизаторнуудые жэл бүри бэлэдхэжэ гаргадаг. Мүнөө жэлдэ эндэ 200 курсантнууд механизаторай хэрэг шудалнад. Ехэнхидээ залуушуул байха.

Училищи шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагданхай. Класс бүхэндэнь харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд: тракторнуудай македүүд, һуралсалай плакадууд бии юм. Тэрээн соогоо заһанад.

—Манай хүбүүд булта һайнаар һурана,—гэжэ тракторай талаар багша Луиза Чачина магтана.—Эндэ би зургаадахи жэлээ хүдэлнэб. Мүнөө жэлдэ курсантнуудай олонхинь һургуулиһаа сэхэ ерээ. Тиимэһээ тэдэнэр һурахадаа бэрхэнүүд, ажал хүдэлмэриемнай хүнгэдхэнэ.

ХЭНИИНЬ ИЛАГША ААБ?

Шатараар окружной центрэй түрүү һууриин түлөө мүрысөөн бүхэли һара шахуу үргэлжэлнэ. Мүнөөнһөө түрүүшүүлэй хоорондохи шанга тулалдаанһаа илагшад элирнэ. Усть-Ордын дунда һургуулиин багша Прокопий Петрович Труфанов түрүү һуури эзэлхэ аргатай.

Округой хэдэн дахин чемпион нэгэдэхи разрядтай шатаршан Илья Замаев Н. Труфановһаа очко шүүгээ хадаа дахяад округой чемпион болохо байна.

С. ЕЛАЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хамтаараа хамгаалалга хэхын тулада

КАИР. (ТАСС). Иорданиин, Саудовска Аравиин. Сириин болон Ирагай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабуудай начальнигуудай зүблөөн Каирта болоод дүүрээ. Араб оронуудай нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Верховно командованиие толгойлогшо Египедэй генерал Али Амер зүблөөн дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа. Араб гүрэнүүдэй обороныи нэгэдэмэл соведэй шиидхэбэриин ёһоор, Иорданиин газар дээрэ Саудовска Аравиин болон Ирагай сэрэгүүдые оруулхаһаа Иорданиин талын арсаһан дээрэһээ зүблөөн дээрэ алгасалдаан гараһан байна. Энээн тухай ОАР-ай хүтэлбэриин баримталдаг хараа бодолые харуулдаг Каирай «Аль-Ахрам» газетэ мэдээсээ.

Соведэй шиидхэбэринүүдые Иорданиин засагаархидай сахиха тухай араб оронуудай лигиин эрилтэ хэхэ тухай гүйһан яаралтай бэшэг генерал Али Амер лигэдэ эльгээгээ гэжэ хэблэл заана. Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн хамгаалалга хэхэ зорилгоор Иорданида Ирагай болон Саудовска Аравиин сэрэгүүд оруулагдаха ёһотой гэжэ соведэй шиидхэбэреэр тодорхойлогдоһон байгаа.

«СОВЕТСКЭ СОЮЗ ҺАРЫН АТЛАСЫЕ НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛНА»

ВАРШАВА. һарын нюруу дээрэ «Луна-13» гэжэ автоматическа станциин дорьбоогүй зөөлэнөөр бууһан ушар советскэ техникын шэнэ томо амжалта болоно гээд Польшын хэблэл тоолоно. Советскэ станциин газарта дамжуулһан фото-зурагуудые, автоматическа станциин хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгы корреспонденцинүүдые газетэнүүд толилно. «Луна-13» хадаа советскэ наука, техникын шэнэ томо амжалта болоно, тиигэжэ СССР энэ талаар америкынхидые нилээд ехээр ахижа гараба гээд «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ.

СОФИ. Советскэ «Луна-13» гэжэ автоматическа станцида Болгариин хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Һарын нюруу буулгаһан томо зурагуудые газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилжо, аппаратурын һайнаар хүдэлһые онсолон тэмдэглэнэ.

Энэ шэнэ ехэ ушарые бүхы дэлхэйн эрдэмтэд тайлбарилна. Станциин ехэ наринаар һара дээрэ бууһанаар, һарын нюруye һайн шанартайгаар буулган абаһаар тэдэнэр илангаяа ехээр һонирхоно.

БЕРЛИН. Советскэ «Луна-13» гэжэ автоматическа станци тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые, тэрэнһээ энэ станциин газарта дамжуулһан фото-зурагуудые ГДР-эй түбэй газетэнүүд толилоо.

«Нойес Дойчланд» газетэ «Луна-13» гэжэ станциин һара дээрэ һууһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлдэ энэ жэлэй апрельһээ эхилэн Советскэ Союзай хэһэн замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй шухала шухала шатанууд тухай мэдээнүүдые нэмэжэ толилһон байна.

ПАРИЖ. Газарай байгаалиин дахуулые шэнжэлхэ талаар «совет хүнүүд шухала илалта туйлаһаниинь сохомтой» гээд «Луна-13» гэжэ автоматическа станциин һара дээрэ бууһые шэнжэлхэдээ, Франс Пресс агентствын научна шэнжэлэгшэ бэшэнэ.

«Бүхы аппаратурын һайн хүдэлмэриие» тэмдэглэхэдээ, совет эрдэмтэд энэ талаар американ ханинараа ахижа гараа гээд шэнжэлэгшэ бэшэнэ.

Совет эрдэмтэд болон техни гүүдэй амжалтанууд тухай Парижай газетэнүүд өөһэдынгөө уншагшадта үргэнөөр дуулгана.

БОНН. «Һарын нюруугай шэнэ фото-зурагууд», «Советскэ Союз һарын атласые нарижуулан һайжаруулна». «Луна-13» һарын фото-зурагуудые эльгээнэ» гэһэн гаршагуудтайгаар советскэ «Луна-13» гэжэ автоматическа станци тухай мэдээсэлнүүдые Баруун Германиин хэблэл толилно.

һарые саашадань шэнжэлхэ зорилгоор гаргагдадаг хүсэлэл оролдолгонуудта Советскэ Союз шэнэ ехэ амжалта туйлаа. Энэ жэлдэ советскэ автоматическа станци һарын нюруу дээрэ хоёрдохёо дорьбоогүй зөөлэнөөр, амжалтатайгаар бууба гээд «Франкфуртер Альгемайне» гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

«Һарын картые хүсэдөөр байгуулхын» тулада «Луна-13» һарын нюруугай фото-зурагуудые газарта дамжуулна» гээд «Нойе Рейн-цайтунг» газетэ заана.

(ТАСС).

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан тушаа

ХАНОЙ, декабриин 27. (ТАСС). Куангчи провинцида сүлөөрэлгын армиин отрядууд нютагай хүн зон энэ жэлэй эхинһээ хойшо дайсанай 10 мянга шахуу солдадые, тэрэ тоодо 4 мянга шахуу американецые хүлһөөнь буулгаа. Энэ үе соо патриодууд 94 самолёт буулажа унагаагаа, 111 хуягта машина усадхаа, гэмтээгээ. олон тоото буу зэбсэг буляажа абаа.

САНГКУМ-ай 22-дохи национальна конгресс

ПНОМПЕНЬ. декабриин 27. (ТАСС). САНГКУМ-ай (Арадай-социалис нэгэдэл—редакциин ажаглалта) 22-дохи национальна конгрессые Камбоджын гүрэн түрые толгойлогшо Households Сианук мүнөөдэр эндэ нээгээ. Ороной конституциин ёһоор жэлэй турша соо хоёр дахин сугларадаг конгрессэ Камбоджын бүхы эрхэтэд хабаадажа шадаха юм.

Конгресс элдэб олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, правительствада зорюулагдаһан һанамжа дурадхалнуудые гү. али Национальна суглаанда зорюулагдаһан резолюцинуудые баталан абадаг юм.

Камбоджын правительствын шиидхэбэри

ПАРИЖ. декабриин 27. (ТАСС). Урда Корейтэй бүхы харилсаагаа таһалдуулха шиидхэбэриин абтаһан тухай Камбоджын правительство мүнөөдэр соносхоо гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Пномпеньһээ мэдээсэнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Арадуудай эбтэй этэй бүлэ соо» гэһэн түрүү бэшэг. «Совет засагай табин жэлэй ойе угтуулан» гэһэн рубрика доро материалнууд. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. «Республикымнай үсэгэлдэрэй һонин» гэһэн рубрика доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Һү үйлэдбэри тухай Н. Дамбуевай корреспонденци. Улаан-Үдын гахай шахалгын фермын ажалай дүй дүршэл тухай С. Чирковой статья. Республикын Верховно Соведэй Президиумэй заседаниһаа.

Гурбадахи хуудаһанда: ажалшадай бэшэгүүд. «Хубисхалай дүлэн соогуур» гэһэн зүжэг тушаа рецензи.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

ИЖЕВСКЫН ТҮРҮҮШЫН «МОКСВИЧУУД»

Ижевскэ автозавод табан жэлэй ударна барилга болоно. Туршалгын цехэй конвейерһээ түрүүшын «ижевскэ москвич» һаяхан гараа. Энэ хадаа Октябриин ойдо ижевскэ автомобиль бүтээгшэдэй бэлэг болоно. Зураг дээрэ: Ижевскэ заводой бүтээһэн түрүүшын «Москвич-108».

ТАСС-ай фотохронико.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35 Телефоны: редактора — 23 67, зам редактора — 38 42, зам редактора — 35 84, секретариата — 27 37, отделов: сельскохозяйственный — 47 59, 35 14, промышленный — 48 89, 33 61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40 49, идеологический — 24 74, 60 21, советского строительства и быта — 34 93, рабселькоров и писем — 25 41, 38 30, информации — 34 05 и перевод — 24 74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03775. Зак. № 1175.